

Suvestinė redakcija nuo 2021-02-23 iki 2023-07-10

Įsakymas paskelbtas: TAR 2016-12-27, i. k. 2016-29514

LIETUVOS POLICIJOS GENERALINIS KOMISARAS

**ĮSAKYMAS
DĖL SPROGMENŲ GAMYBOS SAUGOS, ATITIKTIES VERTINIMO IR SPROGMENŲ
TECHNINIŲ DOKUMENTŲ SUDERINIMO TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO**

2016 m. gruodžio 23 d. Nr. 5-V-1089
Vilnius

Įgyvendindamas 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/28/EB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su civiliniam naudojimui skirtų sprogmenų tiekimu rinkai ir priežiūra, nuostatų suderinimo (OL 2014 L 96, p. 1) 2, 3 ir 4 priedų nuostatas bei vadovaudamasis Lietuvos Respublikos sprogmenų apyvartos kontrolės įstatymo (2016 m. birželio 29 d. įstatymo Nr. XII-2527 redakcija) 3 straipsnio 4 dalimi, 4 straipsnio 2 dalimi ir 11 straipsnio 2 dalimi:

1. T v i r t i n u Sprogmenų gamybos saugos, atitikties vertinimo ir sprogmenų techninių dokumentų suderinimo taisykles (pridedama).
2. N u s t a t a u, kad šis įsakymas įsigalioja 2017 m. sausio 1 d.

Policijos generalinis komisaras

Linus Pernavas

PATVIRTINTA

Lietuvos policijos generalinio komisaro
2016 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 5-V-1089
(Lietuvos policijos generalinio komisaro
2021 m. vasario 22 d. įsakymo Nr. 5-V-144
redakcija)

SPROGMENŲ GAMYBOS SAUGOS, ATITIKTIES VERTINIMO IR SPROGMENŲ TECHNINIŲ DOKUMENTŲ SUDERINIMO TAISYKLĖS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Sprogmenų gamybos saugos, atitikties vertinimo ir sprogmenų techninių dokumentų suderinimo taisyklės (toliau – Taisyklės) nustato bendruosius saugos, sprogmenų techninių dokumentų suderinimo, atitikties vertinimo reikalavimus, privalomus visiems fiziniams ar juridiniams asmenims, kitoms organizacijoms arba jų padaliniais, gaminantiems sprogstamąsias medžiagas, sprogdinimo priemones ir sprogmenis (toliau – sprogmenys), derinantiems šių sprogmenų techninius dokumentus prieš pradėdami juos gaminti, konstruojantiems ir bandantiems sprogmenis, vykdančioms sprogmenų atitikties įvertinimą, taip pat projektuojantiems, statantiems, rekonstruojantiems, remontuojantiems statinius, kuriuose bus arba yra atliekami nurodytieji darbai.

2. Šios Taisyklės netaikomos sprogmenų apyvartai, kurią atlieka Lietuvos Respublikos specialaus statuso subjektai, nurodyti Lietuvos Respublikos sprogmenų apyvartos kontrolės įstatymo (toliau – Įstatymas) 1 straipsnio 3 dalyje.

3. Šiose Taisyklėse vartojamos sąvokos:

3.1. **Amonio nitrato emulsija** – amonio nitrato pagrindu pagaminta skysta emulsija ar suspensija arba gelis (kurių sudėtyje esantis amonio nitratas sudaro ne mažiau kaip 60 proc. masės ir kurių daugiau kaip 1 proc. masės sudaro degiosios medžiagos), tarpinė medžiaga sprogmenims pagaminti, kuri buvo patvirtinta kaip tinkama transportuoti pagal Jungtinių Tautų organizacijos numerį 3375, kaip numatyta Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse, kuriomis reglamentuojamas pavojingųjų krovinių vežimas, pagal aktualios redakcijos Europos sutarties dėl pavojingųjų krovinių tarptautinio vežimo keliais (toliau – ADR) A ir B techninius priedus.

3.2. **Darnusis standartas** – standartas, kaip apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1025/2012 dėl Europos standartizacijos, kuriuo iš dalies keičiamos Tarybos direktyvos 89/686/EEB ir 93/15/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/9/EB, 94/25/EB, 95/16/EB, 97/23/EB, 98/34/EB, 2004/22/EB, 2007/23/EB, 2009/23/EB ir 2009/105/EB ir panaikinamas Tarybos sprendimas 87/95/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 1673/2006/EB (OL 2012 L 316 p. 12–33), 2 straipsnio 1 punkto c papunktyje.

3.3. **Deflagracija** – sprogstamųjų medžiagų sudegimas joms nesprogstant.

3.4. **Europos Sąjungos atitikties deklaracija** – gamintojo rengiamas dokumentas, patvirtinantis, kad įvykdyti Taisyklių 1 priede nustatyti esminiai saugos reikalavimai.

3.5. **Gamybos saugos analizė** – sprogmenis gaminančios įmonės parengtas dokumentas, kuriame nustatomos nelaimingų atsitikimų gaminant sprogmenis tikimybės, išnagrinėtos priemonės, kaip išvengti tokių nelaimingų atsitikimų ar sumažinti jų padarinius.

3.6. **Inicijuojantis įtaisas** – sprogdinimo priemonė, skirta sprogmens pagrindinio užtaiso sprogmui sukelti.

3.7. **Mobilusis gamybos įrenginys** – mobilusis įrenginys, skirtas sprogmenų gamybai, turintis išduotą CE sertifikatą, kuriuo sprogmenų sudėtinės medžiagos gabenamos, kaip numatyta ADR techninių priedų 7.5.5.2.3 ir kituose papunkčiuose.

3.8. **Pavojinga zona** – erdvė aplink sprogmenį, kurioje gali pasireikšti šio sprogmens sproginimo poveikis, pavojingas žmogaus gyvybei ar sveikatai, materialiajam turtui, aplinkai.

3.9. **Rizikos kategorija** – visuma sprogmenų, pasižyminčių tokiu pat arba artimu jautrumu išorės veiksniams ir panašiu sproginimo poveikiu.

3.10. **Saugykla** – statinys, pastatas, teritorijos dalis, stovinti transporto priemonė, naudojami sprogmenims laikyti.

3.11. **Sprogioji patalpa (pastatas, statinys, darbo vieta)** – patalpa (pastatas, statinys, darbo vieta), kurioje dėl vykdomos veiklos gali būti sprogmenų.

3.12. **Sprogioji teritorija** – teritorija, kurioje yra saugykla ar saugyklos; sprogmenų gamybos, užtaisymo, pakavimo dirbtuvės ar cechai, tyrimo ar bandymų laboratorijos; bandymų poligonai; sprogmenų naikinimo vietos.

3.13. **Sprogmenų suderinamumo grupė** – visuma sprogmenų, pasižyminčių tokiu pat arba artimu pavojingumu juos gaminant arba naudojant.

3.14. **Svaidantysis užtaisas** – svaidomosios sprogstamosios medžiagos užtaisas, skirtas šaudmens sviediniui iš ginklo vamzdžio išsviesti arba iššauto sviedinio atskiroms dalims išsvaidyti.

3.15. **Techninė specifikacija** – dokumentas, kuriame nustatyti techniniai reikalavimai, kuriuos turi atitikti sprogmuo.

3.16. **Užtaisas** – sprogstamosios medžiagos kiekis, esantis sprogmenyje.

3.17. Kitos šiose Taisyklėse vartojamos sąvokos atitinka sąvokas, apibrėžtas Įstatyme, Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme ir Lietuvos Respublikos darbo kodekse (toliau – Darbo kodeksas).

4. Darbdavys privalo:

4.1. nustatyti kiekvieno gaminamo sprogmens ir kitų gamybos procese susidarančių medžiagų rizikos kategoriją ir suderinamumo grupę, nurodyti jas sprogmenų gamybos normatyvinėje dokumentacijoje, parengti gaminamų sprogmenų nustatytos formos dokumentaciją ir naudojimo instrukcijas, teisės aktų nustatyta tvarka ženklinėti pagamintus sprogmenis ir (arba) jų pakuotes;

4.2. šių Taisyklių nustatyta tvarka atlikti gamybos saugos analizę, išskyrus sprogmenų, gaminamų amonio nitrato emulsijos pagrindu mobiliajame gamybos įrenginyje sprogmenų panaudojimo vietoje;

4.3. atlikti visus bandymus, reikalingus gaminamų sprogmenų pavojingumui nustatyti ir galimo sproginimo poveikiui įvertinti;

4.4. parengti sprogmenų gamybos toje įmonėje gamybos saugos tvarkos aprašą;

4.5. užtikrinti besąlygišką gamybos saugos reikalavimų laikymąsi visose gamybos grandyse ir visuose lygiuose;

4.6. užtikrinti pagamintų sprogmenų atitiktį nustatytiems saugos reikalavimams, o prieš pateikdamas savo pagamintus sprogmenis į rinką gauti paskelbtosios (notifikuotosios) įstaigos sertifikatą, kad sprogmenis tokius reikalavimus atitinka.

5. Šių Taisyklių 1 punkte nurodyti asmenys gali nusistatyti griežtesnius reikalavimus sprogmenų gamybos saugai, negu nurodyti šiose Taisyklėse.

II SKYRIUS BENDROSIOS GAMYBOS SAUGOS PRIEMONĖS

6. Kiekvienoje įmonėje turi būti atlikta gamybos saugos analizė (išskyrus sprogmenų, gaminamų amonio nitrato emulsijos pagrindu mobiliajame gamybos įrenginyje sprogmenų panaudojimo vietoje). Numačius įmonėje pradėti gaminti naują produkciją, naudoti naujas sprogstamąsias medžiagas ar sprogmenis arba taikyti naujus darbo procesus, perstatyti patalpas ar keisti jų paskirtį, kurti ar modifikuoti įrenginius, naudoti naujas transporto priemones ar konvejerius, pertvarkyti darbo aplinką ar darbo vietas, būtina atlikti papildomą gamybos saugos

analizę ir suderinti sprogmenų gamybos techninius dokumentus su Policijos departamentu prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – Policijos departamentas). Policijos departamentas, vertindamas techninius dokumentus, galutines išvadas derina su Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos atstovais. Sistemingai ir kiekvieną kartą, kai įvyksta reikšmingas (turintis įtakos) pokytis, pavyzdžiui, pradedant naudoti naujas medžiagas, naujas darbo priemonės, pakeičiant technologinius procesus, gamybos saugos analizė turi būti atnaujinama. Norint sprogmenis gaminti amonio nitrato emulsijos pagrindu mobiliajame gamybos įrenginyje sprogmenų panaudojimo vietoje, būtina, dar prieš pradedant naudoti mobilųjį įrenginį sprogmenų gamybai, su Policijos departamentu suderinti sprogmenų gamybos techninius dokumentus (gamybos technologinių procesų aprašymą, mobiliojo gamybos įrenginio sertifikatą ir kt.).

7. Gamybos saugos analizės, atliktos pagal šių Taisyklių 8 punktą, išvadas turi patvirtinti darbdavys.

8. Atliekant gamybos saugos analizę, turi būti nustatoma:

8.1. sprogimo sukeltų avarių tikimybė ir kiekvienu atveju įmonės darbuotojams ir aplinkai keliamo pavojaus pobūdis ir dydis, vadovaujantis Nelaimingo atsitikimo tikimybių aprašu (3 priedas);

8.2. priemonės, kurių būtina imtis siekiant išvengti avarių ir nelaimingų atsitikimų bei apriboti jų padarinius;

8.3. gaminamų, perdirbamų arba naudojamų sprogmenų rizikos kategorijos ir jų suderinamumo grupės (4 priedas);

8.4. gaisro ar sprogimo tikimybė, atsižvelgiant į atliekamas operacijas ir naudojamąs priemonės;

8.5. pavojingų zonų ribos, atsižvelgiant į gaminamų, perdirbamų arba naudojamų sprogmenų kategorijas ir kiekius (5 priedas);

8.6. apsauginių ekranų ir įrenginių, atskiriančių greta esančius pastatus nuo sprogimo ar gaisro poveikio ir sumažinančių pavojingų zonų ribas, efektyvumas;

8.7. paviršiaus reljefo ir statinių išdėstymo įtaka pavojingų zonų riboms.

9. Vadovaudamasis gamybos saugos analizės rezultatais sprogmenų gamintojas rengia sprogmenų gamybos saugos tvarkos aprašą.

10. Sprogmenų gamybos saugos tvarkos aprašas nustato privalomus sprogiųjų teritorijų, zonų, patalpų ir darbo vietų, technologinių įrenginių, ventiliacijos ir šildymo, elektros įrenginių, transporto priemonių, pakrovimo ir iškrovimo darbų, sandėliavimo saugos reikalavimus, taip pat nustato saugius veikimo būdus, atliekant darbus su sprogmenimis. Šiame apraše atskiruose skyriuose aprašomi kiekvienos gamybinės patalpos saugios gamybos reikalavimai.

11. Visi įmonės vidaus norminiai teisės aktai, susiję su darbų organizavimu ir darbuotojų sauga bei sveikata, rengiami atsižvelgiant į sprogmenų gamybos saugos tvarkos aprašo nuostatas ir gamybos saugos analizės rezultatus.

12. Gamybinės patalpos saugios gamybos reikalavimuose nurodoma:

12.1. asmuo, atsakingas už patalpos užrakinimą pasibaigus darbo laikui, ir rakto saugojimo vieta;

12.2. šioje patalpoje leidžiamų atlikti operacijų sąrašas;

12.3. sprogmenų, kitų galinčių būti patalpoje ir naudojamų pavojingų medžiagų rūšys, maksimalūs jų kiekiai ir darbo zonos, kur jie turi būti laikomi;

12.4. maksimalus skaičius žmonių, priklausančių arba nepriklausančių įmonės personalui, kurie nuolat ir trumpą laiką gali būti patalpoje, kai joje yra sprogmenų;

12.5. patalpoje saugomos atliekos, maksimalus leistinas jų kiekis ir pakavimo būdai;

12.6. darbuotojų veiksmai, kilus gaisrui, audrai, dingus šviesai ar elektros srovei arba bet kokių kitų atveju, kai gali kilti sprogimo pavojus;

12.7. reikalingų įrankių ir nešiojamų (kilnojamų) įrenginių sąrašas;

12.8. maksimalus per valandą ar per dieną darbo vietoje pagaminamas produkcijos kiekis.

13. Kiekvienoje darbo vietoje, kur yra sprogimo pavojus, įrenginių valdymas ir priežiūra, darbo metodai turi būti organizuoti taip, kad staiga nepakistų darbo ritmas, kad dirbantis (prižiūrintis) darbuotojas nepradėtų skubėti ilgą laiką atlikdamas besikartojančius veiksmus.

14. Jokia darbo užmokesčio forma neturi skatinti darbuotojų, dirbančių darbo vietose, kuriose yra sprogimo pavojus, gaminti daugiau produkcijos, negu yra nustatyta atsižvelgiant į gamybos technologiją, pertraukas, būtinas dirbant įtempto dėmesio reikalaujantį darbą, laiką, reikalingą pasirengti darbui ir prižiūrėti įrenginiams. Produkcijos kiekis, nurodytas Taisyklių 12.8 papunktyje, jokiais aplinkybėmis negali būti viršijamas.

III SKYRIUS **STATINIŲ, PASTATŲ, DARBO VIETŲ IR JŲ IŠDĖSTYMO, PAVOJINGŲ DARBŲ** **ATLIKIMO REIKALAVIMAI**

PIRMASIS SKIRSNIS **STATINIAMS, PASTATAMS IR JŲ IŠDĖSTYMOI KELIAM REIKALAVIMAI**

15. Siekiant užtikrinti gamybos saugą, turi būti laikomasi šiame skyriuje išdėstytų reikalavimų ir kitų teisės aktų reikalavimų.

16. Kiekvienoje įmonėje turi būti parengtas jos teritorijos planas, jame nurodytos visos įmonės sprogiosios teritorijos, pažymėtos pavojingų zonų ribos apie kiekvieną statinį. Jeigu kuri nors teritorijos dalis pakliūva į dvi skirtingo pavojingumo zonas, ji priskiriama didesnio pavojingumo zonai. Sudarant planą būtina numatyti galimą įmonės išplėtimą, susijusį su vėlesniu sprogųjų statinių statymu.

17. Sprogiojoje teritorijoje sprogmenų tyrimai ir bandymai, sprogstamųjų medžiagų gamyba, sprogmenų užtaisymas, sprogmenų surinkimas, jų pakavimas, sprogmenų sandėliavimas turi būti atliekami atskiruose pastatuose.

18. Sprogmenys gali būti užtaisomi, surenkami ir pakuojami tuose pačiuose pastatuose, kuriuose gaminamos sprogstamosios medžiagos, jeigu:

18.1. pastatų išdėstymas, išvengiant tarpinio gaminių laikymo sandėliuose ir jų transportavimo, leidžia sumažinti darbuotojų, dirbančių esant sprogimo pavojui, skaičių;

18.2. gamybos saugos analizė parodo, kad kiekvienam darbuotojui keliamas pavojus nėra didesnis negu tuo atveju, kai operacijos atliekamos skirtinguose pastatuose.

19. Sprogiosios teritorijos ribos turi būti pažymėtos įspėjamaisiais ženklais, vadovaujantis Saugos ir sveikatos apsaugos ženklų naudojimo darbovietėse nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 1999 m. lapkričio 24 d. įsakymu Nr. 95 „Dėl Saugos ir sveikatos apsaugos ženklų naudojimo darbovietėse nuostatų“, arba aptvertos tvoromis su įspėjamaisiais užrašais, gerai matomais prie jų prieinantiems asmenims.

20. Sprogiojoje teritorijoje turi būti pažymėti žmonių judėjimo maršrutai – takai (toliau – takai) ir autotransporto judėjimo maršrutai – keliai (toliau – keliai). Jie turi būti apšviesti, jei įmonės veikla vykdoma tamsiuoju paros metu.

21. Sprogiosiose patalpose, evakuacijos keliuose, gaisriniame poste turi būti įrengtas avarinis apšvietimas su I kategorijos elektros energijos tiekimu arba autonominiu elektros energijos šaltiniu. Patalpų avarinis apšvietimas turi užtikrinti ne mažesnę kaip 1 lx apšviestumą grindų lygyje.

22. Takus būtina apsaugoti, kad jais besinaudojantys darbuotojai išvengtų bet kuriame pastate įvykusio sprogimo padarinių, nuo sprogimo lengvai nugriaunamų sienų. Jie turi būti įrengiami ne mažesniu kaip R5 atstumu.

23. Priešais lengvai nugriaunamą pastato sieną pavojingoje zonoje Z4 negali būti jokių statinių. Jeigu gamybą aprūpinančioms arba avarinių tarnybų transporto priemonėms nėra galimybių kitaip patekti į pastatą, per minėtą zoną Z4 gali būti įrengtas privažiavimo kelias, tačiau

judėjimas tokiu keliu turi būti kontroliuojamas arba kelias turi būti tinkamai apsaugotas pylimais ar apsauginėmis sienomis.

24. Takai turi būti atskirti nuo kelių, kuriais vežami sprogmenys, dar nesupakuoti gabenti viešaisiais keliais, išskyrus atvejus, kai neįmanoma kitaip pasiekti reikiamo pastato. Tokiu atveju šių sprogmenų gabenimas nutraukiamas darbuotojams einant kiekvienos pamainos pradžioje ir pabaigoje bei prasidedant ir baigiantis kiekvienai bendrai pertraukai, numatyta Darbo kodekso 122 straipsnyje. Keliai turi būti įrengti taip, kad būtų išvengta gabenamo krovinio sprogmimo perdavimo į kitus pastatus, kuriuose yra sprogmenų ir darbuotojų.

25. Statiniai, kuriuose gali kilti gaisras ar įvykti sprogmimas ne dėl sprogmenų gamybos, pvz., garažai, degių (bet nepriskirtų sprogstamosioms) medžiagų saugyklos, medienos sandėliai, stalių dirbtuvės, suskystintų dujų saugyklos, neturi būti sprogiojoje teritorijoje ir išdėstomi už zonos Z5 ribų.

26. Saugos atstumai tarp sprogiojoje teritorijoje esančių pastatų ar statinių turi būti ne mažesni kaip R3, o tarp bet kurio iš šių pastatų ar statinių ir už šios teritorijos esančio pastato ar statinio (tiek priklausančio sprogmenų gamybos įmonei, tiek ir nepriklausančio jai) turi būti ne mažesni kaip R5.

27. Sprogmenų gamybos, saugojimo ar perdirbimo statinys (jo dalis) turi būti suprojektuotas ir pastatytas taip, kad kilus gaisrui ar įvykus sprogmui statinio laikančiosios konstrukcijos tiek laiko galėtų išlaikyti jas veikusias ir dėl gaisro atsiradusias apkrovas, tiek laiko būtų apribotas ugnies ir dūmų plitimas statinyje, kad statinyje esantys žmonės galėtų saugiai išeiti iš jo ar būtų galima juos išgelbėti kitomis priemonėmis. Turi būti maksimaliai išvengta gaisro ir sprogmimo išplitimo į gretimus statinius, turi veikti žmonių išėjimo ir gaisro gesinimo sistemos, turi būti maksimaliai užtikrintas gelbėtojų (ugniagesių) darbo saugumas.

28. Sprogmenų gamybos, saugojimo ar perdirbimo pastatai turi būti vieno aukšto, I atsparumo ugniai laipsnio, be rūšio. Jų vidinei ir išorinei apdailai, apšiltinimui ir kitiems tikslams panaudotos medžiagos turi būti ne žemesnės kaip A2 degumo klasės (nedeegios). Tūriniai planiniai ir inžineriniai sprogiųjų pastatų ir patalpų sprendiniai turi atitikti A kategorijos pagal sprogmimo ir

sg

gaisro pavojų pastatams keliamus reikalavimus.

29. Pastatai turi būti suprojektuoti ir pastatyti taip, kad jų viduje įvykusio sprogmimo poveikis greta pastatų buvusiems žmonėms būtų minimalus (ši nuostata netaikoma sprogmimo metu pastato viduje buvusiems ir jo poveikio negalėjusiems išvengti žmonėms).

30. Jeigu sprogiojo pastato viduje ar už jo ribų darbui būtini statiniai, kuriuose darbo vietos turi būti įrengtos skirtinguose lygiuose (antresolės, etažerės, platformos ir kt.), šias darbo vietas reikia įrengti taip, kad viename lygyje įvykus avarijai, jos padarinių poveikis kituose lygiuose esančioms darbo vietoms būtų minimalus. Bet kuriuo atveju, be vidinių laiptų, turi būti įrengti ne mažiau kaip vieni išoriniai laiptai galimai darbuotojų evakuacijai iš viršutinių lygių užtikrinti ir sudaryti galimybę avarinių tarnybų darbuotojams patekti į patalpas. Minėti laiptai ir evakuaciniai išėjimai iš sprogmenų gamybos, saugojimo ir naudojimo pastatų turi būti įrengti labiausiai nuo sprogmimo poveikio apsaugotose zonose. Rekomenduotina, kad skirtinguose lygiuose esančios darbo vietos veikiant įrenginiams nebūtų užimtos visos vienu metu. Kai darbui naudojamos kelių lygių platformos ir kiekvienoje darbo vietoje yra sprogmimo pavojus, neleidžiama vienu metu dirbti daugiau negu viename lygyje.

ANTRASIS SKIRSNIS

PASTATŲ ELEMENTAMS KELIAMO REIKALAVIMAI

31. Statybinės medžiagos ir dangos turi būti parinktos taip, kad neįvyktų jokia pavojinga reakcija sprogmenims prisilietus prie patalpos grindų, sienų, lubų ar konstrukcijų arba patrynus į jas dėl cheminės reakcijos, elektrostatinių ar elektromagnetinių laukų.

32. Sprogiųjų patalpų, kuriose gali būti sprogstamųjų medžiagų dulkių, sienos ir lubos turi būti lygios, kad būtų galima lengvai nuvalyti visą jų paviršių. Jos turi būti sandarios, be plyšių, kuriuose galėtų kauptis dulkės.

33. Vidiniai ar išoriniai pastato nutekamieji grioveliai ir vamzdžiai, vėdinimo ortakiai, elektros kabeliai įrengiami taip, kad jais negalėtų plisti sprogimas ar gaisras ir būtų lengva juos prižiūrėti. Visų sprogiųjų ir gaisro atžvilgiu pavojingų patalpų sienų, grindų ir lubų apdailos elementai ir komunikacijos (vėdinimo ortakiai, vamzdžiai ir kt.) turi būti įrengiami iš ne žemesnės kaip A2 degumo klasės statybos produktų, elektros laidai ir kabeliai ne žemesnės kaip B

2ca degumo klasės. Žemesnės degumo klasės statybos produktai anksčiau minėtais atvejais gali būti naudojami tik tuo atveju, jei nėra galimybės jų pakeisti nedegiais arba tai reglamentuoja technologiniai reikalavimai ir yra pakankama tokių medžiagų saugios eksploatacijos patirtis.

34. Sprogiųjų patalpų viduje turi būti aiškiai pažymėti įėjimai, juose negali būti sudėti jokie daiktai, įranga, inventoriai, kėdės ir pan., galintys sutrukdyti skubią darbuotojų evakuaciją. Evakuacijos keliai turi būti pažymėti evakuaciniais ženklais, šviestuvais.

35. Sprogiųjų patalpų visų išėjimų ir takų plotis turi atitikti darbuotojų skaičių ir jais važinėjančių krovimo mechanizmų – transporto priemonių dydį, o evakuacinių išėjimų skaičius – darbuotojų skaičių. Išėjimai ar takai negali būti siauresni negu 0,80 m.

36. Iš sprogiosios patalpos, kurioje vienu metu gali būti 15 ir daugiau žmonių, turi būti ne mažiau kaip du evakuaciniai išėjimai, pro kuriuos vienu metu galėtų išeiti 5 žmonės. 3–5 žmonėms gali būti skirtas vienas evakuacinis išėjimas, ne siauresnis kaip 1,40 m. 6–10 žmonių skirtas evakuacinis išėjimas negali būti siauresnis negu 1,80 m. Patalpoje esant 10 ir daugiau žmonių, 5 žmonėms pridedama 0,6 m evakuacinio išėjimo pločio.

37. Evakuacinio išėjimo iš sprogiosios patalpos durų plotis negali būti mažesnis kaip 1,40 m ir didesnis kaip 2,40 m.

38. Evakuacijai iš sprogiųjų patalpų leidžiamas maksimalus 25 m evakuacinio kelio ilgis nuo patalpos tolimiausios vietos, kur gali būti žmonės, iki apsaugotos nuo sprogo pavojingo poveikio zonos (nuo sprogo ir gaisro pavojingų veiksnių apsaugotoje zonoje lauke ar tam skirtoje patalpoje ir pan.). Atsižvelgiant į darbo vietų pavojingumą, evakuacijos atstumas atskirais atvejais gali būti mažinamas (žr. skirsnį „Darbo vietoms keliami reikalavimai“).

39. Išėjimo iš sprogiųjų patalpų durys turi atsidaryti į išorę. Jos turi būti lengvai varstomos. Evakuacinių išėjimų durys turi būti be slenksčių. Durys saugyklose, kuriose įrengtos stumdomos durys, visą laiką, kol šiose saugyklose yra darbuotojų, laikomos atidarytos ir užblokuotos, kad negalėtų užsidaryti.

40. Patalpų, kuriose yra smūgiui jautrių sprogmenų, durys ir langai turi užsidaryti švelniai, be smūgių. Šis reikalavimas netaikomas, jei gamybos saugos analizė parodė, kad esamomis sąlygomis turimi sprogmenys nesprogsta ir neužsidega.

41. Patalpų, kuriose yra jautrių saulės spinduliams sprogmenų, langai turi užtikrinti šių medžiagų apsaugą nuo tiesioginio saulės spindulių poveikio.

42. Sprogiojoje teritorijoje esančių pastatų, kuriuose būna darbuotojų, sienos, durys ir langai turi būti pagaminti iš medžiagų, nuo vidinio ar išorinio spaudimo nedūžtančių į aštrias skeveldras.

TREČIASIS SKIRSNIS DARBO VIETOMS KELIAMI REIKALAVIMAI

43. Pastatų ir statinių klasifikavimas pagal jų saugojimą nuo sprogo sprogmenų gamybos darbo vietoje poveikio, taip pat leidžiami darbo vietų išdėstymo variantai įvairiose pavojingumo zonose pagal nelaimingo atsitikimo tikimybės laipsnį nurodyti Taisyklių 6 priede.

44. Visos darbo vietos, kuriose yra sprogo pavojus, nuo išėjimo ar patikimos slėptuvės turi būti nutolusios ne toliau negu 7 metrus. Šis atstumas netaikomas saugykloms, taip pat

patalpoms, kuriose dirbama su didelių matmenų sprogmenimis (kuriuose naudojama daugiau kaip 100 kilogramų sprogstamosios medžiagos).

45. Darbo procesą būtina organizuoti taip, kad Z1 ir Z2 zonose būtų kuo mažiau žmonių.

46. Jeigu atliekant kurias nors operacijas ir griežtai laikantis darbo saugos taisyklių vis tiek išlieka didelis gaisro ar sprogimo pavojus, atliekant tokias operacijas darbuotojai privalo palikti pavojingą zoną arba turi būti apsaugoti specialiais ekranais ar kitais įrenginiais.

47. Būtina periodiškai tikrinti darbo vietų, kuriose yra nuodingų, degių ar sprogiųjų dulkių, dujų ar garų išsiskyrimo pavojus, darbo aplinką. Remiantis gamybos saugos analizės išvadomis, tikrinimų periodiškumas nustatomas gamybos saugos tvarkos apraše.

48. Prieš vykdant remonto darbus sprogiosiose arba greta jų esančiose patalpose turi būti atliekama speciali šių darbų gamybos saugos analizė, atsižvelgiant į galimas avarijas atliekant darbus, parengiamos atskiros taisyklės, kokių atsargumo priemonių reikia imtis atliekant šiuos darbus, įskaitant išankstinį sprogmenų pašalinimą iš patalpų ir patalpų išvalymą bei įrenginių patikrinimą prieš pradedant darbus. Jeigu prieš pradedant darbus yra numatoma, kad ne visi sprogmenys bus pašalinti iš patalpų, atliekamus darbus turi nuolat stebėti kvalifikuotas darbuotojas, gerai žinantis, koks pavojus gresia šiose patalpose, taip pat evakuojami visi darbuotojai, kuriems nebūtina dalyvauti atliekant šiuos darbus.

49. Sprogiosiose patalpose turi būti nuolat palaikoma švara. Nusėdusias dulkes reikia nuolat šluostyti, kad susikaupęs didelis jų kiekis nesukeltų pavojaus. Gamybos saugos tvarkos apraše nustatomi patalpų valymo metodai ir periodiškumas.

IV SKYRIUS SPROGMENŲ GAMYBOS SAUGOS UŽTIKRINIMAS

50. Sprogmenų gamyba, projektavimas, ženklinimas, pakavimas ir bandymai turi būti vykdomi griežtai laikantis patvirtinto technologinio proceso. Įmonėje turi būti visa reikalinga technologinė dokumentacija su nurodytomis medžiagų sunaudojimo normomis, pagal kurią būtų galima patikrinti technologinės drausmės laikymąsi kiekvienoje darbo vietoje.

51. Pagaminti sprogmenys turi atitikti esminius saugos reikalavimus, nurodytus Taisyklių 1 priede. Sprogmenų atitikties patikrinimo procedūros nurodytos Taisyklių 2 priede. Už tai, kad civilinėje apyvarčioje realizuojamų sprogmenų charakteristikos atitiktų vertes, nurodytas atitikties sertifikatuose, atsako civilinių sprogmenų gamintojai (tiektėjai).

PIRMASIS SKIRSNIS GAMYBOS TECHNOLOGIJAI KELIAMIS REIKALAVIMAI

52. Žaliavas ir pusgaminius, įeinančius į sprogmenų sudėtį, prieš naudojant būtina patikrinti ir rūpestingai iš jų pašalinti visus svetimkūnius, jeigu tokių svetimkūnių buvimas didina atsitiktinio sprogimo pavojų. Minėtas žaliavas ir pusgaminius, jeigu jie priskiriami prie sprogmenų, kitas pavojingas medžiagas į jų perdirbimo ar panaudojimo vietą galima atgabenti tik prieš jas panaudojant, imantis visų atsargumo priemonių, kad jos atsitiktinai neišsibarstytų ar nesusidarytų mišinių, galinčių sukelti pavojingų reakcijų.

53. Iš vieno sprogiojoje teritorijoje esančio pastato ar statinio į kitą žaliavos ir pusgaminiai turi būti gabenami induose, į kuriuos negali patekti jokie svetimkūniai. Indai turi būti pagaminti iš lengvai valomų medžiagų, nesukeliančių pavojingų reakcijų. Šiais indais turi būti lengva naudotis, jų konstrukcija turi leisti patikimai pakabinti juos prie krovimo mechanizmų.

54. Sprogmenų gamybos patalpose negali būti jokios nereikalingos įrangos ar įrankių, jokių pašalinių medžiagų. Pasinaudojus įranga arba įrankiais ar pasibaigus darbo dienai, jie tinkamai išvalomi ir tvarkingai sudedami. Darbo instrukcijose, be kasdienio patikrinimo ir valymo,

nustatomas inventoriaus priežiūros periodiškumas. Įrangą ir įrankius leidžiama naudoti tik nustatytam darbui atlikti.

55. Sprogiosiose patalpose gali būti naudojama įranga ir įrankiai, nesukeliantys pavojingų elektros ar mechaninių kibirkščių, smūgių, trinties ar kitų pavojingų poveikių, technologiniai įrenginiai, įranga ir įrankiai negali turėti detalių, galinčių įkaisti iki pavojingos temperatūros. Turi būti apsaugota nuo sprogstamųjų medžiagų dulkių kaupimosi ant įrenginių detalių, kur jos gali sukelti pavojingą trintį arba įkaisti, ypač pavarų sistemų viduje. Draudžiama tęsti darbą su įrenginiais ar mechanizmais, kuriuose trintis ar temperatūra viršija leistinas normas.

56. Draudžiama dirbti su netvarkingais įrenginiais, esant netvarkingai automatikos įrangai, išjungtiems matavimo ir apsaugos prietaisams.

57. Įmonėje turi būti įrenginių planinio profilaktinio patikrinimo grafikas, jo turi būti griežtai laikomasi.

58. Suteptant įrenginius, joks tepalo ir degiųjų ar sprogstamųjų medžiagų mišinys neturi sukelti reakcijos, pavojingos patalpoje esantiems darbuotojams.

59. Amonio nitrato emulsija negali būti vienu metu gaminama vienose patalpose kartu su sprogmenimis.

ANTRASIS SKIRSNIS ŠILDYMO PRIETAISAMS KELIAMİ REIKALAVIMAI

60. Nė viena pastatų šildymo įrenginių detalė neturi įkaisti iki pavojingos temperatūros (pavojinga temperatūra nustatoma gamybos saugos tvarkos apraše). Atsižvelgiant į naudojamų medžiagų rūšį (jeigu tai būtina), specialūs įrenginiai sprogmenų gamybos ir perdirbimo patalpose privalo palaikyti tinkamą oro drėgmę ir temperatūrą.

61. Jeigu sprogiosioms patalpoms šildyti naudojami radiatoriai, jie turi būti pagaminti iš medžiagų, atsparių naudojamų cheminių medžiagų poveikiui, arba padengti atitinkamu apsauginiu sluoksniu. Jeigu ant radiatorių gali nusėsti pavojingos dulkės, jų paviršiai turi būti lygūs. Radiatoriai montuojami ant grindų, šalia sienos ar pritvirtinami prie lubų taip, kad juos būtų galima lengvai nuvalyti iš visų pusių.

62. Jeigu patalpos, kuriose yra sprogiųjų ar degiųjų dulkių, dujų ar garų, šildomos pučiant šiltą orą, šilto oro generatoriai turi būti įrengti už patalpos ribų, bet kokia recirkuliacija draudžiama, išskyrus tuos atvejus, kai prieš kiekvieną recirkuliaciją oras tinkamai išvalomas nuolat tikrinamais ir valomais aparatais.

63. Vietos angoms, pro kurias pučiamas šiltas oras, parenkamos taip, kad patalpoje nesusidarytų dulkes sukeliančių sūkurių.

64. Draudžiama patalpas šildyti oru, kuris sušyla cirkuliuodamas aplinkui degimo kamerą.

65. Patalpose, kuriose būna sprogstamųjų medžiagų dulkių, turi būti reguliariai tikrinamas ir valomas įrengtų ventiliatorių dulkių surinkimo mechanizmas. Tikrinimo ir valymo periodiškumas nustatomas gamybos saugos tvarkos apraše.

TREČIASIS SKIRSNIS PRIEŠGAISRINĖS SAUGOS REIKALAVIMAI

66. Šiame skirsnyje nustatyti papildomi sprogmenų gamybos įmonėms keliami priešgaisrinės saugos reikalavimai, kurie reglamentuoja atskirų statinio saugos ir paskirties dokumentų taikymo atvejus.

67. Priešgaisriniai gelbėjimo padaliniai įmonėse steigiami Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. birželio 19 d. nutarimo Nr. 794 „Dėl Kriterijų, pagal kuriuos gaisro atžvilgiu pavojingo objekto savininkui (valdytojui) atsiranda pareiga steigti priešgaisrinį gelbėjimo padalinį (žinybines priešgaisrines pajėgas), ir Atvejų, kai gaisro atžvilgiu pavojingo objekto savininkas

(valdytojas) sudaro sutartį su Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentu prie Vidaus reikalų ministerijos, patvirtinimo“ nustatytais atvejais.

68. Gaisro aptikimo ir signalizavimo sistema turi būti projektuojama vadovaujantis galiojančių teisės aktų, reglamentuojančių šių sistemų įrengimą, reikalavimais visose įmonės sprogiosiose ir gaisro atžvilgiu pavojingose patalpose, neatsižvelgiant į patalpų plotą. Gaisro atžvilgiu pavojingose patalpose gali būti įrengiama konvencinė arba adresinė gaisro aptikimo ir signalizavimo sistema, o sprogiosiose patalpose – tik adresinė gaisro aptikimo ir signalizavimo sistema.

69. Gaisro aptikimo ir signalizavimo sistemos rodymo ir valdymo įranga turi būti įrengta apsaugotame nuo sprogo poveikio gaisriniame poste (už Z5 zonos ribų).

70. Įmonės gaisriniame poste turi būti darbuotojų veiksmų, atliekamų kartu su specialiomis tarnybomis likviduojant galimus incidentus, planas, teritorijos schema, kurioje matytųsi pastatų išdėstymas, privažiavimo keliai, pavojingos zonos, vandens šaltiniai, elektros išjungimo vietos. Gaisriniame poste ištisą parą privalo budėti mokymus baigęs darbuotojas. Apie kilusį sproginimą ir gaisrą įmonės darbuotojai privalo nedelsdami informuoti avarines tarnybas teisės aktų nustatyta tvarka.

71. Įmonės teritorijoje ir visose įmonės patalpose, kur nuolat arba nors laikinai gali būti žmonių, turi būti įrengta pranešimo apie gaisrą ir sproginimą sistema. Pastatuose ir lauke įrengiamos priemonės garso ir šviesos signalais pranešti apie gaisrą arba sproginimą, lauke papildomai, be nurodytų priemonių, turi būti įrengti garsiakalbiai, per kuriuos būtų galima informuoti darbuotojus apie incidentą ir koordinuoti jų veiksmus. Pranešimo sistemos turi būti valdomos iš gaisrinio posto. Pranešimo sistemų įrenginiai turi veikti nutrūkus elektros energijos tiekimui iš išorės tinklų.

72. Gelbėjimo tarnyboms skirti privažiavimai ir priejimai prie visų sprogiųjų ir gaisro atžvilgiu pavojingų pastatų turi būti įrengti ne pavojingesnėse kaip Z4 zonose. Priešgaisrinės priemonės (priešgaisriniai hidrantai, gaisriniai rezervuarai, gaisriniai postai, gesinimo stotys, siurbinės ir kt.), reikalingos gaisrui ar avarijai likviduoti, turi būti išdėstytos apsaugotoje nuo sprogo poveikio zonoje (ne pavojingesnėje kaip Z5).

73. Siekiant užtikrinti kuo saugesnį ugniagesių darbą įmonėje įvykus avarijai, būtina numatyti priemones, leidžiančias kuo daugiau gaisrų gesinimo ir gelbėjimo darbų vykdyti iš apsaugotos nuo sprogo poveikio zonos (tai gali būti saugioje sienoje numatytos angos gesinimo medžiagoms tiekti, jungimosi sausvamzdžiai ir kt.).

74. Sprogiųjų patalpų plotas tarp REI-M 180 atsparumo ugniai priešgaisrinių sienų (ekranų) neturi viršyti 1 000 kv. m. Gaisro atžvilgiu pavojingos patalpos turi būti atskirtos nuo sprogiųjų patalpų ne mažesnio kaip EI 45 atsparumo ugniai priešgaisrinėmis pertvaromis ir EI 30 atsparumo

2

ugniai durimis, kiek tai leidžia sprogmėnų gamybos technologija.

75. Pastatuose, kuriuose yra ir sprogiosios, ir gaisro atžvilgiu pavojingos patalpos, kai gaisro atžvilgiu pavojingų patalpų plotas viršija 300 kv. m, turi būti įrengiama automatinė gaisro gesinimo sistema. Automatinės gaisro gesinimo sistemos įrengimas (neįrengimas), atsižvelgiant į technologiniame procese naudojamas medžiagas, turi būti pagrįstas technologiniais reikalavimais kartu su gamybos saugos analizės išvadomis.

76. Sprogiesiems pastatams lauko gaisrinio vandentiekio tinklai ir statiniai įrengiami vadovaujantis galiojančiais statybos techniniais dokumentais, reglamentuojančiais šių sistemų įrengimą. Statinių vidaus gaisrinio vandentiekio sistemos įrengimas (neįrengimas), atsižvelgiant į technologiniame procese naudojamas medžiagas, turi būti pagrįstas technologiniais reikalavimais kartu su gamybos saugos analizės išvadomis.

77. Sprogstamųjų medžiagų lydymo talpyklose ir technologiniuose įrenginiuose, kuriais apdirbamos darbo proceso metu galinčios užsiliepsnoti ir sukelti gaisrą medžiagos, turi būti įmontuoti automatiniai gaisro gesinimo įrenginiai, atitinkantys gesinamų medžiagų rūšį. Jeigu

užsidegus technologiniam įrenginiui yra įmanoma prieiti prie darbo vietos, minėti gaisro gesinimo įrenginiai privalo turėti galimybę valdyti juos ir rankiniu būdu.

78. Turi būti parengtos kiekvienos sprogiosios teritorijos, zonos, patalpos priešgaisrinės saugos instrukcijos.

79. Sprogiosios teritorijos, zonos, patalpos priešgaisrinės saugos instrukcijose turi būti numatyti konkretūs ten dirbančių darbuotojų veiksmai, kad būtų išvengta gaisro ar avarinės situacijos, kilusio gaisro gesinimo būdai ir priemonės, darbuotojų evakavimo keliai, kilus gaisrui ar susidarius avarinei situacijai.

80. Į sprogiąsias patalpas draudžiama įnešti lengvai užsidegti galinčias medžiagas, tokias kaip medžio anglį (sutrintą į miltelius arba ne), atliekas, alyvoje ar riebaluose sumirkytus skudurus ar vatą, išskyrus atvejus, kai jas reikia nedelsiant panaudoti, o panaudotos jos tuoj pat pašalinamos iš patalpos.

81. Jeigu sprogiojoje teritorijoje šalinama žolė ir krūmai, tam tikslui gali būti naudojami tik tokie preparatai, kurie susimaišę su toje teritorijoje naudojamomis medžiagomis nesukelia pavojingos reakcijos.

KETVIRTASIS SKIRSNIS ELEKTROSAUGOS REIKALAVIMAI

82. Patalpose, kuriose kaupiasi degiosios dujos ar garai, degiosios ar sprogiosios dulkės, esančių elektros prietaisų apsaugos laipsnis nustatomas remiantis Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2012 m. vasario 3 d. įsakymo Nr. 1-22 „Dėl Elektros įrenginių įrengimo bendrųjų taisyklių patvirtinimo“ nuostatomis ir gamybos saugos analizės išvadomis. Sprogiosiose ir gaisro atžvilgiu pavojingose zonose elektros prietaisų konstrukcija turi atitikti tai zonai keliamus reikalavimus.

83. Sprogiojoje teritorijoje negalima instaliuoti jokios neizoliuotų laidų elektros srovės oro linijos. Paskirstymo kabeliai turi būti požeminiai.

84. Bendroje visų elektros įrenginių paskirstymo scheme turi būti sumontuotas įtaisas, kuriuo prireikus galima išjungti elektros srovę atskirai kiekviename pastate ar grupėje pastatų. Kiekvienoje sprogiojoje patalpoje elektros srovę turi būti galima išjungti už patalpos ribų netoliese esančiu valdymo įtaisu. Šis įtaisas turi būti lengvai atpažįstamas ir prieinamas.

85. Požeminio tinklo trasą paviršiuje būtina pažymėti gairėmis arba specialiais ženklais, leidžiančiais nustatyti požeminių tinklų rūšį ir vietą.

86. Pasibaigus darbo laikui, visi sprogiųjų patalpų įrenginiai turi būti išjungiami iš elektros tinklo (išskyrus pirmos kategorijos vartotojus).

87. Sprogmenys turi būti laikomi saugiu atstumu nuo elektros tinklo ir jo įrenginių, kad dėl tinklo ar įrenginio gedimo jie negalėtų užsidegti ar sukelti sprogimo. Būtina imtis atsargumo priemonių, kad elektriniai įjungimo įtaisai negalėtų ne laiku įsijungti dėl indukcijos arba dėl srovės nuotėkio, kuriuos sukelia elektros prietaisai, taip pat sugedus šiems prietaisams dėl radijo ar radiolokacinių siųstuvų elektromagnetinio spinduliavimo, netgi kai šie yra už įmonės ribų.

88. Jeigu darbui su sprogmenimis reikia nešiojamų ar kilnojamų elektros įrenginių ar matavimo prietaisų, gamybos saugos tvarkos apraše turi būti nustatytos šiuos įrenginius ar prietaisus naudojančių darbuotojų apsaugos sąlygos, taip pat įrenginių ir prietaisų izoliacijos ir įžeminimo patikrinimai, tokių patikrinimų periodiškumas.

89. Elektrinius lituoklius darbui galima naudoti, jeigu jie dirbant automatiškai atjungiami nuo maitinimo šaltinio arba gamybos saugos analizė parodė, kad maitinimo šaltinis nekelia pavojaus konkrečioje sprogiojoje patalpoje.

90. Sprogiosiose patalpose visos įrenginių ir statybinių konstrukcijų laidžiosios dalys, įžeminimo ir apsauginiai laidininkai, taip pat apsauginiai nuliniai laidininkai, prie kurių įmanoma vienu metu prisiliesti, turi būti sujungti elektrine jungtimi, suvienodinančia jų potencialus. Šis

reikalavimas netaikomas, jeigu gamybos saugos analizė parodė, kad toks sujungimas nesumažina kibirkščiavimo galimybės.

91. Įmonės pastatų žaibosaugos įrenginiai projektuojami ir įrengiami pagal I išorinės statinių apsaugos klasės reikalavimus.

92. Bendras įžeminimas atliekamas apjuosiant pastatus metaliniu žiedu prie pamatų. Ant pastatų, kuriuose yra sprogųjų patalpų, įrengti žaibolaidžiai prijungiami tiesiogiai prie šio žiedo, prie kiekvieno sujungimo atliekamas įžeminimas. Šie įžeminimai turi būti įrengti gana toli nuo pastato elektros kabelių ir apsauginių kabelių, kad nebūtų pavojaus atsirasti kibirkštims tarp įžeminimo elementų ir kitų kabelių.

93. Dirbant su jautriais statinėms elektros iškrovoms sprogmenimis, siekiant išvengti darbo proceso metu atsirandančių statinių elektros iškrovų, būtina naudoti įtaisus, užtikrinančius susidarančių elektros krūvių nutekėjimą, arba kitas veiksmingas priemones. Darbuotojų drabužiuose, avalynėje ir naudojamose įrangoje neturi susikaupti pavojingo dydžio statinis elektros krūvis. Tam statinio įžeminimo laidininkai gali būti tiesiogiai prijungiami prie pagrindinio pastato įžeminimo kontūro.

PENKTASIS SKIRSNIS

ASMENINĖS APSAUGOS PRIEMONĖS

94. Kai darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų negali užtikrinti kolektyvinės apsaugos priemonės, darbuotojams išduodamos asmeninės apsaugos priemonės – kaukės, pirštinės, avalynė, akiniai ar kitos asmeninės apsaugos priemonės, kaip tai yra numatyta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007 m. lapkričio 26 d. įsakyme Nr. A1-331 „Dėl Darbuotojų aprūpinimo asmeninėmis apsaugos priemonėmis nuostatų patvirtinimo“. Darbdavio atstovas privalo imtis visų įmanomų priemonių, kad darbuotojai tikrai naudotųsi šiomis apsaugos priemonėmis ir tinkamai jas prižiūrėtų.

95. Kiekvienam sprogiojoje teritorijoje dirbančiam darbuotojui, atsižvelgiant į atliekamo darbo pobūdį ir pavojingumą, darbdavio atstovas privalo išduoti specialius darbo drabužius, jis taip pat organizuoja šių drabužių priežiūrą ir valymą. Jeigu šių drabužių impregnavimo medžiaga padidina jų užsidegimo galimybę, būtina įsitikinti, kad drabužių valymas įmonės viduje ar už jos ribų bus atliekamas laikantis būtinų atsargumo priemonių.

96. Patalpose, kuriose atliekamų operacijų metu išsiskiria žmogaus sveikatai pavojingos dulkės, draudžiama dirbti asmenims be kvėpavimo takų apsaugos priemonių.

97. Jeigu darbo patalpose esančios medžiagos gali įsigerti į drabužius ir dėl to padidėja drabužių užsidegimo galimybė, drabužiai baigus darbą turi būti kabinami gretimose patalpose arba specialioje spintoje. Jeigu kai kurių darbuotojų sutepti darbo drabužiai kelia pavojų, šiems darbuotojams skirtą drabužinę, atskirtą nuo patalpos dušams ir praustuvėms, turi sudaryti dvi atskiros patalpos, vienoje iš jų turi būti spintos jų asmeniniams drabužiams, kitoje – spintos darbo drabužiams.

98. Darbą būtina organizuoti taip, kad, įvykus įvykiui darbe, kurio metu darbuotojas patyrė žalą sveikatai, nedelsiant bet kuriuo paros metu būtų galima ryšio priemonėmis iškviesti medicinos pagalbą ir naudotis įmonėje esančiomis pirmosios pagalbos suteikimo priemonėmis. Medicinos pagalbos posto, transporto priemonių nukentėjusiems asmenims transportuoti, sutarčių su gydymo įstaiga dėl nukentėjusio asmens priėmimo bet kuriuo paros metu būtinumas nustatomas rengiant įmonės projektą.

99. Šalia patalpų, kuriose yra personalo nudegimo nuo atviros liepsnos pavojus, turi būti gesinimo įrenginiai – baseinas, stiprios srovės dušas ar specialūs apdangalai. Atsižvelgiant į kiekvienoms patalpoms būdingą pavojų yra nustatomas naudojamų liepsnos gesinimo įrenginių tipas.

100. Patalpose, kuriose yra cheminio nudegimo pavojus, prie išėjimo būtina įrengti dušo kabiną. Atsižvelgiant į kiekvienoms patalpoms būdingą pavojų, be dušo kabinos, galima naudoti papildomas priemones nuo nudegimo arba dušo kabiną pakeisti kitomis priemonėmis nuo nudegimo.

ŠEŠTASIS SKIRSNIS

SPROGMENŲ TRANSPORTAVIMO IR SANDĖLIAVIMO SAUGOS REIKALAVIMAI

101. Naudojant sprogmenims vežti skirtus įrenginius, mašinas ir mechanizmus, turi būti imamasi priemonių, kad būtų išvengta krovinio kritimo, išbarstymo ir bet kokio pavojingo sprogmenų užteršimo.

102. Naudojant įrenginius, skirtus nenutrūkstamai sprogmenims gabenti nuo vienos darbo vietos prie kitos, turi būti užtikrinta, kad sprogimas ar gaisras, įvykęs vienoje darbo vietoje, nebus šiais įrenginiais perduotas į kitą darbo vietą.

103. Vamzdžių, skirtų skystoms sprogstamosioms medžiagoms ar jų suspensijoms nuo vienos darbo vietos prie kitos gabenti, skersmuo turi būti mažesnis, negu gamybos saugos analizės nustatytas sprogimo kritinis skersmuo. Be to, galima naudoti efektyvius įtaisus (sprogimo atbulinius vožtuvus, ugnies vožtuvus ar pan.), kurie neleidžia sprogimui plisti. Siurbliai, naudojami šioms medžiagoms transportuoti, turi būti pritaikyti joms ir jų keliamam pavojui.

104. Konvejerio juosta turi būti atspari ugnies poveikiui (medžiaga, kuria liepsna neplinta) ir naudojamų cheminių medžiagų poveikiui.

105. Remiantis gamybos saugos analizės išvadomis, nustatomi įmonėje naudojamų įrenginių ir mechanizmų, skirtų periodiškai sprogmenims gabenti, variklių apsaugos būdai.

106. Įrenginiai ir mechanizmai, skirti periodiškai sprogmenims gabenti, turi judėti tam tikslui skirtomis juostomis ir zonomis, aiškiai paženklintomis ir apšviestomis, be to, jų paviršius turi būti lygus, be įdubimų, išsikišimų ar kitokių kliūčių. Kroviniai tvarkingai sudedami ant transportavimo įrenginių ar mechanizmų, kad gabenantis darbuotojas juos gerai matytų.

107. Siekiant sprogiojoje teritorijoje išvengti maišaties naudojant įvairias gabenimo priemones, jas rekomenduotina pažymėti patvariais ir gerai matomais ženklais pagal sektorius, kuriuose joms leidžiama judėti.

108. Sandėliuose ir transporto priemonėse turi būti laikomi tik įpakuoti sprogmenys. Pakuotė turi atlaikyti apkrovą, susidarančias pakraunant, vežant ir saugant sprogmenis. Sprogmenys neturi byrėti iš pakuočių. Pažeistą pakuotę būtina nedelsiant pašalinti iš saugyklos, saugyklą gerai išvalyti nuo galėjusių joje pasklisti medžiagų, išbyrėjusias medžiagas kruopščiai surinkti į kitą tarą, pasverti, esant galimybei – panaudoti pagal paskirtį (nesant tokios galimybės – sunaikinti nustatyta tvarka). Reikia stengtis išvengti bet kokio atsitiktinio sandėliuojamų sprogmenų susimaišymo, galinčio sukelti pavojingą reakciją.

109. Saugomus sprogmenis, kurie sendami tampa chemiškai nestabilūs, reikia nuolat tikrinti, tikrinimo periodiškumas nustatomas vidaus taisyklėse ir instrukcijose. Minėtus sprogmenis reikia pašalinti ir sunaikinti, jeigu kontrolės rezultatai neigiami. Kontrolės rezultatai užfiksuojami registracijos knygoje, nurodant darbdavio atstovo pavedimu atlikusio patikrinimą asmens pavardę ir pareigas.

110. Saugykloje prie kiekvienos sekcijos (skyriaus) turi būti lentelė, nurodanti saugomų sprogmenų rūšį ir maksimalų jų kiekį. Saugykloje, spintoje ar dėžėje galima laikyti tik tuos sprogmenis, kuriems saugoti jie skirti; juose negali būti laikomos jokios kitos medžiagos.

111. Kiekvienoje saugykloje ant įėjimo durų turi būti iškabinta informacija, kokias gesinimo priemones naudoti užsidegus toje saugykloje laikomoms medžiagoms ar sprogmenims. Saugykloje turi būti pakankamas tokių gesinimo priemonių kiekis.

112. Saugojimo kameros ir takai, vedantys į jas, turi būti tokio dydžio ir taip išdėstyti, kad darbuotojai galėtų greitai evakuotis ir būtų kuo mažesnis pavojus susidurti sprogmėmis gabenančioms priemonėms.

113. Požeminėms saugykloms užpilti naudojamas gruntas neturi savaime įkaisti.

114. Medžiagai, iš kurios pagaminta pakuotė, liečiantis su sprogmėmis neturi kilti trinties arba pavojingų reakcijų su sprogstamosiomis medžiagomis, kuriomis užtaisyti sprogmenys.

115. Sprogmenų pakuočių rietuvė turi būti stabili. Jeigu kraunama rankomis, viršutinio sluoksnio apačia neturi būti aukščiau negu 1,60 m virš grindų. Jeigu krauti naudojami tam pritaikyti mechanizmai, rietuvė negali būti aukštesnė negu 3 metrai. Šio punkto reikalavimai netaikomi nejudantiems stelažams, tačiau su sąlyga, kad darbuotojas visada tinkamai pastatys krovinį, dėl riboto matomumo jo nenumesdamas ar nepadarydamas manevravimo klaidos.

116. Sprogmenų, net ir įpakuočių į vežimo tarą, negalima mėtyti ar vilkti.

117. Pakuočių negalima atidaryti sandėliuose. Už sandėlių ribų atidarytas pakuotes, kuriose yra sprogmenų likučių, galima vėl grąžinti į sandėlį, bet tik pakuotes patikrinus ir tinkamai uždarius.

118. Įvykus avarijai, iš pakuočių pasklidusias sprogstamąsias medžiagas, naudojant gamybos saugos analizės patvirtintus būdus, reikia nedelsiant surinkti, esant galimybei – panaudoti pagal paskirtį, nesant tokios galimybės – padaryti nekenksmingas vietoje arba sunaikinti išgabenus.

SEPTINTASIS SKIRSNIS

SPROGMENŲ ATLIEKŲ APDOROJIMO SAUGOS REIKALAVIMAI

119. Jeigu gamybos atliekas sudaro skirtingų rūšių sprogstamosios medžiagos, jas reikia surinkti atskirai, išskyrus tuos atvejus, kai gamybos saugos analizė parodė, kad galima kai kurias atliekas rinkti kartu. Atliekas reikia sudėti į uždarus, kruopščiai atskirtus ir pritaikytus konkrečiai atliekų rūšiai indus. Patalpose esantys indai atliekomis turi būti nedidelės talpos; jie turi būti dažnai išpilami į didesnės talpos indus, esančius už patalpos ribų, kuriuose laikomos tos pačios rūšies atliekos ir kurie ištuštinami rečiau. Siekiant nustatyti leistiną atliekų kiekį ir išvengti įvairių rūšių atliekų mišinio, kuris galėtų būti pavojingas, darbo instrukcijose ir vidaus taisyklėse turi būti nustatyta atliekų išvežimo ir įvairių indų žymėjimo tvarka.

120. Atliekos, kurių negalima panaudoti gamyboje, naikinamos susprogdinant ar sudeginant tam skirtoje vietoje ir naudojant specialius įrenginius. Gamybos saugos tvarkos apraše ir instrukcijose turi būti nustatyti sunaikinimo metodai ir personalo apsaugos būdai, maksimalūs vienu metu naikinamų atliekų kiekiai.

121. Netinkamas naudoti sprogstamąsias medžiagas, jų likučius ar brokuotas medžiagas, valant įrenginius surinktas medžiagas ir valyti panaudotas medžiagas reikia sudėti į specialius indus, išvežti ir sunaikinti Taisyklių 118 punkte nurodyta tvarka.

122. Šovinių su kapsulėmis ar sprogmenų su degtuvais negalima laikyti kartu su kitomis atliekomis; juos reikia naikinti atskirai.

123. Gamybos metu gautas vandens nuotekas, jeigu jose gali būti sprogiųjų ar degiųjų medžiagų, būtina perdirbti, kad jose pavojingų medžiagų neliktų.

124. Perdirbant skystas atliekas, negalima maišyti skirtingų nuotekų, išskyrus tuos atvejus, kai atlikus gamybos saugos analizę nustatyta, kad tai nepadidins keliamo pavojaus.

AŠTUNTASIS SKIRSNIS

REIKALAVIMAI DĖL ASMENŲ MOKYMO

125. Darbdavys turi užtikrinti, kad darbuotojai būtų kompetentingi, atestuoti ir sugebėtų organizuoti ir vadovauti jų kompetencijos srities darbams, atliekamiems sprogiojoje teritorijoje. Darbdavys turi kontroliuoti, kad jo pavaldiniai, įgalioti vykdyti ar kontroliuoti su sprogmenų

gamyba susijusias operacijas, sugebėtų atlikti savo darbą ir turėtų visas būtinas priemones, kurios leidžia užtikrinti griežtą eksploatacijos ir sprogmenų gamybos saugos taisyklių laikymąsi. Šio punkto nuostatos taikomos ir fiziniams asmenims, vykdančioms sprogmenų gamybą.

126. Su sprogmenų gamyba susijusias operacijas gali atlikti tik asmenys, ne jaunesni kaip 21 metų amžiaus, turintys reikiamą šiam darbui kvalifikaciją, baigę mokymo kursus pagal Sprogdintojų mokymo programą, patvirtintą Lietuvos policijos generalinio komisaro 2016 m. lapkričio 3 d. įsakymu Nr. 5-V-891 „Dėl Sprogdintojų mokymo programos patvirtinimo“ (toliau – Sprogdintojų mokymo programa), ir turintys profesinio mokymo teikėjo išduotą pažymėjimą.

127. Prieš pradėdamas dirbti su sprogmenimis, darbuotojas įmonės nustatyta tvarka mokomas ir supažindinamas su įmonės norminiais teisės aktais, susijusiais su apsauga nuo sproginimo.

128. Darbo sprogiojoje patalpoje ar zonoje taisyklės ir instrukcijos, priešgaisrinės saugos instrukcijos turi būti patalpos viduje ar aplinkoje lengvai prieinamoje vietoje arba šalia darbo vietos. Šalia darbo vietų papildomai gali būti iškabiniami atskiri šių Taisyklių (instrukcijų) išrašai, susiję su tose vietose atliekamomis operacijomis.

129. Darbuotojai, atliekantys su sprogmenų gamyba susijusias operacijas, turi būti periodiškai instruktuojami, mokomi ir atestuojami. Mokymų apimtis ir periodiškumas priklauso nuo darbuotojų pareigų ir jiems priskirtos atsakomybės ir yra nustatomi Sprogdintojų mokymo programoje ir gamybos saugos tvarkos apraše. Prireikus darbdavio atstovas organizuoja papildomą darbuotojų mokymą ir jų žinių patikrinimą. Darbuotojų mokymo ir jų žinių patikrinimo tvarka turi būti numatyta gamybos saugos tvarkos apraše.

V SKYRIUS REIKALAVIMAI DĖL ATITIKTIES ĮVERTINIMO

130. Versdamasis licencijuojama veikla, sprogmenų gamintojas privalo pagamintus sprogmenis ženklinėti ir gauti jų atitikties įvertinimą, kaip tai yra numatyta Įstatymo 4, 5 ir 10 straipsniuose.

131. Įvertinimą, ar sprogmenys atitinka esminius saugos reikalavimus, pagal nustatytas procedūras atlieka paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga, atitinkanti Taisyklių 8 priede pateiktus minimalius kriterijus.

132. Gamintojas parengia rašytinę kiekvieno sprogmenų tipo Europos Sąjungos atitikties deklaraciją pagal reikalavimus, nustatytus Taisyklių 7 priede, ir saugo ją 10 metų nuo sprogmenų pateikimo rinkai dienos, kad sprogmenų civilinės apyvartos kontrolę atliekančios institucijos galėtų ją patikrinti. Europos Sąjungos atitikties deklaracijoje nurodoma, kokio tipo sprogmeniui ji buvo parengta.

VI SKYRIUS TAISYKLIŲ NUOSTATŲ TAIKYMAS

133. Darbdavio atstovas gamybos saugos dokumentus turi pateikti sprogmenų civilinės apyvartos kontrolę atliekančioms institucijoms ir Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos, Valstybinei darbo inspekcijai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrai prie Sveikatos apsaugos ministerijos šių institucijų reikalavimu, taip pat supažindinti su jais įmonėje veikiančios įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybą.

VII SKYRIUS SPROGMENŲ AMONIO NITRATO EMULSIJOS PAGRINDU GAMINIMAS SPROGDINIMO VIETOJE

134. Sprogmenų gaminimas amonio nitrato emulsijos pagrindu jų panaudojimo vietoje galimas naudojant mobilųjį gamybos įrenginį. Mobiliuoju gamybos įrenginiu gabenama amonio nitrato emulsija ir kitos sprogmenų sudėtinės dalys iki jų sumaišymo su reikalingais komponentais neturi būti sprognos.

135. Amonio nitrato emulsija gali būti laikoma tik tokiuose konteineriuose, kurie gali sumažinti perteklinį slėgį, susidarantį dėl išorinės ugnies poveikio.

136. Amonio nitrato emulsija turi būti saugoma taip, kad negalėtų liestis su medžiagomis, kurios gali chemiškai reaguoti su amonio nitrato emulsija arba kurios gali padidinti jų smūginį jautrį, jei su jomis susimaišytų.

137. Pastatuose ir palapinėse gali būti laikoma tik tokia mobiliškai sprogmenų gamybai skirta amonio nitrato emulsija, kuri yra naudojama tokio gamybos proceso metu.

138. Amonio nitrato emulsiją laikant mobiliuosiuose gamybos įrenginiuose, būtina užtikrinti, kad būtų išlaikytas saugus atstumas nuo kitų laikymo vietų, kuriose yra saugoma amonio nitrato emulsija. Šis atstumas turi užtikrinti, kad įvykus sprogimui mobiliajame gamybos įrenginyje sprogimas neįvyktų kitose laikymo vietose, kuriose yra saugoma amonio nitrato emulsija.

139. Pastatai ir palapinės, kuriose saugoma amonio nitrato emulsija, turi būti pastatytos naudojant nedegias medžiagas arba degimo nepalaikančias medžiagas.

140. Amonio nitrato emulsija turi būti laikoma tokioje vietoje ir saugoma taip, kad amonio nitrato emulsijos medžiagoms nepadarytų poveikio netoliese kilęs gaisras ar sprogimas ir kad aplinkinė teritorija būtų apsaugota nuo gaisro padarinių ir amonio nitrato emulsijos dekompozicijos.

141. Vietose, kuriose saugoma amonio nitrato emulsija, turi būti įdiegtos apsaugos priemonės nuo fizinės prieigos ir stebėjimo priemonės, siekiant užkirsti kelią neteisėtai prieigai prie šios medžiagos.

142. Mobiliajame gamybos įrenginyje amonio nitrato emulsijos pagrindu pagamintų sprogmenų apskaita vykdoma taip, kaip numatyta Sprogmenų apskaitos tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos policijos generalinio komisaro 2016 m. rugsėjo 30 d. įsakymo Nr. 5-V-785 „Dėl Sprogmenų apskaitos tvarkos aprašo patvirtinimo“, skyriuje „Gaminamų sprogmenų apskaita“.

143. Išsiliejusi amonio nitrato emulsija negali būti sumaišyta su kitomis atliekomis ir turi būti tvarkoma kuo skubiau.

144. Užteršta amonio nitrato emulsija gali būti laikoma tik konteineriuose, pagamintuose iš lankstaus plastiko, popieriaus, statybinio kartono, paprasto kartono ar bet kurios kitos medžiagos, kuri užtikrina nedidelį izoliavimo lygį, ir turi būti pašalinta kuo skubiau.

145. Užteršta amonio nitrato emulsija negali būti laikoma kartu su sprogmenimis. Konteineriai, kuriuose yra užteršta amonio nitrato emulsija, turi būti sukrauti tam skirtoje vietoje.

Siekiant aptikti susidariusias dujas, atsiskyrusias fazes ar kitus pasikeitimo požymius, kiekvienas konteineris, kuriame yra užteršta amonio nitrato emulsija, turi būti vizualiai patikrintas.

VIII SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

146. Asmenys, pažeidę šių Taisyklių reikalavimus, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

147. Juridiniai asmenys, nesutinkantys su valstybės institucijų pareigūnų sprendimais, priimtais vadovaujantis šių Taisyklių nuostatomis, turi teisę juos apskųsti Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

ESMINIAI SAUGOS REIKALAVIMAI

I SKYRIUS

BENDRIEJI SAUGOS REIKALAVIMAI

1. Sprogmenų konstrukcija, gamybos technologija ir apyvartos būdai turi užtikrinti, kad sprogmenys keltų kuo mažesnę pavojų žmonių gyvybei ir sveikatai, aplinkai, materialiajam turtui, jei bus laikomasi saugos taisyklių ir sprogmenys bus tinkamai naudojami.

2. Kiekvienas pagamintas sprogmuo turi atitikti gamintojo nurodytas charakteristikas.

3. Sprogmenų konstrukcija ir jų pagaminimo būdas turi užtikrinti, kad juos būtų įmanoma nurodytu būdu sunaikinti, o sunaikinant aplinkai bus padaroma kuo mažiau žalos.

4. Sprogmenys turi būti išbandyti realiomis sąlygomis, o jei laboratorijoje neįmanoma sukurti realių sąlygų – tokiais sąlygomis, kokiomis numatoma juos naudoti.

5. Tiriant sprogmenų saugą, turi būti įvertintos bent šios jų savybės ir informacija:

5.1. konstrukcija ir būdingos savybės, įskaitant cheminę sudėtį, medžiagų sumaišymo lygį ir jų granuliavimo tolydumą;

5.2. fizinis ir cheminis stabilumas įvairiomis aplinkos sąlygomis, kurios gali veikti sprogmenį jį sandėliuojant ir naudojant;

5.3. jautrumas smūgiams ir trinčiams;

5.4. sudedamųjų dalių fizinis ir cheminis suderinamumas;

5.5. cheminis švarumas;

5.6. sprogmens atsparumas vandens poveikiui, jei jis skirtas naudoti, kai drėgna ar šlapia, ir jei sprogmens saugą ir patikimumą gali neigiamai paveikti vanduo;

5.7. atsparumas žemoms ir aukštomis temperatūroms (jei sprogmenį ketinama sandėliuoti arba naudoti tokių temperatūrų aplinkoje ir tai gali paveikti jo saugumą ir patikimumą);

5.8. tinkamumas naudoti, kai į aplinką gali patekti išsiveržusios kasyklų dujos, karštos medžiagos ar kitomis kenksmingomis sąlygomis, jei sprogmenį ketinama naudoti tokiais sąlygomis;

5.9. apsaugos priemonės nuo savaiminio sprogmio ar užsidegimo;

5.10. sprogmens tinkamumas užtaisyti ir jo tinkamas suveikimas, naudojant sprogmenį pagal paskirtį;

5.11. pakankamos instrukcijos ir (jei reikia) ženklas apie saugų sprogmenų naudojimą, sandėliavimą ir sunaikinimą, taip pat apie tai, kaip elgtis su sprogmenimis, parašytos valstybine kalba (kalbomis) tos valstybės, kurioje numatoma naudoti sprogmenis;

5.12. sprogmens, jo pakuotės ir kitų komponentų tinkamumas laikyti sandėlyje iki gamintojo nurodytos datos;

5.13. saugiam ir patikimam sprogmens naudojimui reikalingų priemonių sąrašas. Nurodomas minimalus savybių ir informacijos, kurios turi būti patikrintos, sąrašas, tačiau prireikus gali būti tikrinami ir kiti su sprogmenų sauga susiję aspektai.

II SKYRIUS

SPROGSTAMOSIOMS MEDŽIAGOMS IR SPROGSTAMIESIEMS ĮTAISAMS KELIAMIE REIKALAVIMAI

6. Numatytas sprogdinimo būdas turi užtikrinti saugų, patikimą ir visišką sprogstamosios medžiagos sprogimą ar deflagraciją; naudojant dūminį paraką reikia patikrinti jo deflagracines savybes.

7. Sprogstamųjų įtaisų grandinė turi patikimai perduoti detonaciją per visą savo ilgį.

8. Sprogdinant požeminiams sprogdinimo darbams skirtus sprogstamuosius įtaisus, susidarančios dujos gali turėti tik tokį anglies monoksido, azoto junginių ir kitų dujų, garų ar ore pakibusių kietųjų dalelių kiekį, koks įprastomis darbo sąlygomis nėra kenksmingas žmogaus sveikatai.

9. Sprogstamosios medžiagos ir sprogstamieji įtaisai turi būti atsparūs drėgmei.

III SKYRIUS

SPROGDINIMO PRIEMONĖMS KELIAMI REIKALAVIMAI

10. Detonuojamųjų virvučių, padegamųjų virvučių, smūginių vamzdelių ir dagčių apvalkalas turi būti pakankamai mechaniškai stiprus, kad galėtų apsaugoti jų viduje esantį sprogstamųjų medžiagų užpildą nuo numatyto dydžio mechaninių apkrovų poveikio.

11. Ant pakuočių arba naudojimo instrukcijoje turi būti nurodytas padegamųjų virvučių degimo laikas; tikrasis degimo laikas turi atitikti nurodytąjį.

12. Detonuojamosios virvutės turi būti pakankamai jautrios inicijavimui ir turėti pakankamą inicijuojantį pajėgumą; jos turi atitikti šiuos reikalavimus per visą sandėliavimo laiką, esant nurodytoms nepalankiausioms aplinkos sąlygoms.

IV SKYRIUS

DETONATORIAMS IR SPROGDINIMO RELĖMS KELIAMI REIKALAVIMAI

13. Detonatoriai turi užtikrinti patikimą skirtų su jais naudoti sprogstamųjų medžiagų susprogdinimą bet kokiomis aplinkos sąlygomis.

14. Sprogdinimo relių patikimumas turi būti gana didelis.

15. Inicijavimo pajėgumas veikiant drėgmei neturi mažėti.

16. Uždelsto veikimo detonatorių uždelimo laiko sklaida turi būti kuo mažiausia.

17. Elektros detonatorių elektriniai parametrai turi būti nurodyti ant pakuotės (pvz., saugi srovė, varža).

18. Elektros detonatorių laidai turi būti gerai izoliuoti, mechaniškai atsparūs, patikimai pritvirtinti ir elektriškai prijungti prie detonatorių.

V SKYRIUS

PARAKAMS IR RAKETŲ KURUI KELIAMI REIKALAVIMAI

19. Parakas ir raketų kuras neturi sprogti naudojant juos pagal paskirtį.

20. Parakas ir raketų kuras turi būti pakankamai atsparūs išorės poveikiams.

21. Jeigu reikia, parakas (pvz., pagamintas nitroceliuliozės pagrindu) turi būti stabilizuojamas siekiant sumažinti jo skaidymosi galimybes.

22. Presuotas ar lydytas kietasis raketų kuras negali turėti jokių nenumatytų įskilimų ar dujų pūslelių, dėl kurių sumažėtų jų panaudojimo saugumas.

Sprogmenų gamybos saugos,
atitikties vertinimo ir
sprogmenų techninių
dokumentų suderinimo taisyklių
2 priedas

SPROGMENŲ ATITIKTIES ATESTAVIMO PROCEDŪRŲ APRAŠAS

1. B MODULIS: ES tipo tyrimas.

1.1. ES tipo tyrimas yra atitikties įvertinimo procedūros dalis, kurią taikydama paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga tiria techninį sprogmenų projektą, taip pat patikrina ir patvirtina, kad techninis sprogmenų projektas atitinka jam taikomus Sprogmenų gamybos saugos, atitikties vertinimo ir sprogmenų techninių dokumentų suderinimo taisyklių (toliau – taisyklės) reikalavimus.

1.2. ES tipo tyrimas atliekamas kaip sprogmenų atitikties techniniam projektui vertinimas, atliekant techninių dokumentų ir Sprogmenų atitikties atestavimo procedūrų aprašo (toliau – aprašas) 1.3 punkte nurodytų patvirtinančių duomenų tyrimą ir numatomos gatavo gaminio produkcijos tipinio pavyzdžio tyrimą (produkcijos rūšies ir projekto tipo derinimas).

1.3. Gamintojas ES tipo tyrimo paraišką pateikia vienai pasirinktai paskelbtajai (notifikuotajai) įstaigai.

Su paraiška pateikiama ši informacija ir dokumentai:

1.3.1. gamintojo pavadinimas ir adresas bei, jei paraišką pateikia jo įgaliotasis atstovas, atstovo pavadinimas ir adresas;

1.3.2. rašytinis pareiškimas, kad ta pati paraiška nebuvo pateikta jokiai kitai paskelbtajai (notifikuotajai) įstaigai;

1.3.3. techniniai dokumentai. Techniniai dokumentai parengiami taip, kad jais remiantis būtų galima įvertinti sprogmenų atitiktį teisės aktuose nustatytiems reikalavimams, be to, prie jų pridėdama tinkama pavojaus (-ų) analizė ir įvertinimas. Techniniuose dokumentuose nurodomi taikytini reikalavimai, ir šie dokumentai, kiek reikia vertinimui, apima sprogmenų projektavimą, gamybą ir veikimą. Techninius dokumentus, kai tikslinga, sudaro bent ši informacija:

1.3.3.1. bendras sprogmenų aprašymas;

1.3.3.2. projekto eskizas ir sudedamųjų dalių, mazgų, grandinių ir kt. brėžiniai ir schemas;

1.3.3.3. tiems brėžiniams ir schemoms bei sprogmenų veikimui būtini suprasti aprašymai ir paaiškinimai;

1.3.3.4. visiškai arba iš dalies taikomų darnųjų standartų, kurių nuorodos paskelbtos Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje, sąrašas ir, jeigu tie darnieji standartai nebuvo taikomi, sprendimų, kuriais užtikrinama atitiktis esminiams taisyklių saugos reikalavimams, aprašymas, įskaitant taikytų kitų susijusių techninių specifikacijų sąrašą. Jeigu darnieji standartai taikyti iš dalies, techniniuose dokumentuose nurodomos taikytos dalys;

1.3.3.5. atliktų projektinių skaičiavimų, patikrinimų ir kt. rezultatai;

1.3.3.6. bandymų ataskaitos;

1.3.4. tipiniai numatomos produkcijos pavyzdžiai. Paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga gali paprašyti pateikti daugiau pavyzdžių, jeigu jų reikia bandymų programai vykdyti;

1.3.5. techniniam projektui pasirinkto sprendinio tinkamumą patvirtinantys duomenys. Pateikiant patvirtinamuosius duomenis nurodomi visi naudoti dokumentai, ypač tais atvejais, kai susiję darnieji standartai buvo taikyti ne visi, o tik tam tikros jų dalys. Prireikus į patvirtinančius duomenis įtraukiami rezultatai, gauti atliekant bandymus pagal kitas atitinkamas technines specifikacijas atitinkamoje gamintojo laboratorijoje arba kitoje bandymų laboratorijoje jo vardu ir jo atsakomybe.

1.4. Paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga:

1.4.1. vertindama sprogmenį, išnagrinėja techninius dokumentus ir patvirtinamuosius duomenis, kad įvertintų sprogmenų techninio projekto tinkamumą;

1.4.2. vertindama pavyzdį (-ius), patikrina, ar pavyzdys (-iai) pagamintas (-i) pagal techninius dokumentus, nustato dalis, kurios buvo suprojektuotos pagal taikomas atitinkamų darnųjų standartų nuostatas, taip pat dalis, kurios buvo suprojektuotos pagal kitas atitinkamas technines specifikacijas;

1.4.3. atlieka reikiamus tyrimus ir bandymus arba paveda juos atlikti, kad būtų patikrinta, ar teisingai taikyti gamintojo pasirinkti atitinkamuose darniuosiuose standartuose nustatyti sprendiniai;

1.4.4. jei susijusiuose darniuosiuose standartuose nustatyti sprendiniai nebuvo taikomi, atlieka reikiamus tyrimus ir bandymus arba paveda juos atlikti, kad būtų patikrinta, ar gamintojo, taikančio kitas atitinkamas technines specifikacijas, pasirinktais sprendiniais įvykdomi taisyklių atitinkami esminiai saugos reikalavimai;

1.4.5. susitaria su gamintoju dėl vietos, kurioje bus atliekami tyrimai ir bandymai.

1.5. Paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga parengia vertinimo ataskaitą, kurioje nurodo pagal šio aprašo 1.4 punktą atliktus veiksmus ir jų rezultatus. Paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga, nedarydama poveikio pareigoms, kurias ji turi notifikuojančiųjų institucijų atžvilgiu, visą vertinimo ataskaitos turinį arba jo dalį paskelbia tik gavusi gamintojo sutikimą.

1.6. Jei gaminio tipas atitinka atitinkamam sprogmeniui taikytinus taisyklių reikalavimus, paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga gamintojui išduoda ES tipo tyrimo sertifikatą. Sertifikate nurodomas gamintojo pavadinimas ir adresas, tyrimo išvados, jo galiojimo sąlygos (jei yra) ir patvirtintam tipui identifikuoti būtini duomenys. Prie ES tipo tyrimo sertifikato gali būti pridėtas vienas ar daugiau priedų.

ES tipo tyrimo sertifikate ir jo prieduose turi būti visa reikiama informacija, kuria remiantis būtų galima įvertinti pagamintų sprogmenų atitiktį ištirtam tipui ir atlikti veikimo patikrinimą.

Jei tipas neatitinka taisyklių taikytinų reikalavimų, paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga atsisako išduoti ES tipo tyrimo sertifikatą ir tai praneša pareiškėjui, nurodydama išsamias atsisakymo priežastis.

1.7. Paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga seka visuotinai pripažįstamas mokslo ir technikos naujoves, kurios rodo, kad patvirtintas tipas gali nebeatitikti taikomų taisyklių reikalavimų, ir sprendžia, ar dėl tokių pokyčių būtina atlikti papildomus tyrimus. Jei tyrimai reikalingi, paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga tai praneša gamintojui.

Gamintojas praneša paskelbtajai (notifikuotajai) įstaigai, saugančiai su ES tipo tyrimo sertifikatu susijusius techninius dokumentus, apie visus patvirtinto tipo pakeitimus, kurie gali turėti įtakos sprogmenų atitikčiai esminiams taisyklių saugos reikalavimams arba to sertifikato galiojimo sąlygoms. Tokiems pakeitimams reikalingas papildomas patvirtinimas, išduodamas kaip pirminio ES tipo tyrimo sertifikato papildymas.

1.8. Kiekviena paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga informuoja ją notifikuojančiąją instituciją apie išduotus ir (arba) panaikintus ES tipo tyrimo sertifikatus ir (arba) jų papildymus ir periodiškai arba gavusi prašymą pateikia notifikuojančiosioms institucijoms tokių atsisakytų išduoti, laikinai sustabdytų arba kitaip apriboto galiojimo sertifikatų ir (arba) jų papildymų sąrašą.

Kiekviena paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga informuoja kitas paskelbtąsias (notifikuotąsias) įstaigas apie atsisakytus išduoti, panaikintus, laikinai sustabdytus ar kitaip apriboto galiojimo ES tipo tyrimo sertifikatus ir (arba) jų papildymus, o gavusi prašymą – ir apie tokius išduotus sertifikatus ir (arba) jų papildymus.

Komisija, valstybės narės ir kitos paskelbtosios (notifikuotosios) įstaigos turi teisę pateikusios prašymą gauti ES tipo tyrimo sertifikatą ir (arba) jų papildymų kopijas. Komisija ir kitos valstybės narės turi teisę pateikusios prašymą gauti techninių dokumentų kopijas ir paskelbtosios (notifikuotosios) įstaigos atliktų tyrimų rezultatus. Paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga saugo ES tipo tyrimo sertifikato, jo priedų ir papildymų kopijas, taip pat techninę bylą su gamintojo pateiktais dokumentais iki to sertifikato galiojimo pabaigos.

1.9. Gamintojas saugo ES tipo tyrimo sertifikato, jo priedų ir papildymų kopijas bei techninius dokumentus dešimt metų po sprogmenų pateikimo rinkai, kad sprogmenų civilinės apyvartos kontrolę atliekančios institucijos galėtų juos patikrinti.

1.10. Įgaliotasis gamintojo atstovas gali pateikti šio aprašo 1.3 papunktyje nurodytą paraišką ir vykdyti aprašo 1.7 ir 1.9 papunkčiuose nurodytas pareigas, jei jos nurodytos įgaliojime.

2. C2 MODULIS: Gamybos vidaus kontrolė ir prižiūrimu gaminių tikrinimu atsitiktiniais intervalais pagrįsta atitiktis tipui.

2.1. Gamybos vidaus kontrolė ir prižiūrimu gaminių tikrinimu atsitiktiniais intervalais pagrįsta atitiktis tipui yra atitikties įvertinimo procedūros dalis, kurią taikydamas gamintojas įvykdo šio aprašo 2.2, 2.3 ir 2.4 papunkčiuose nustatytas pareigas ir, prisiimdamas visą atsakomybę, užtikrina bei patvirtina, kad atitinkami sprogmenys atitinka ES tipo tyrimo sertifikate aprašytą tipą ir jiems taikomus taisyklių reikalavimus.

2.2. Gamyba. Gamintojas imasi visų būtinų priemonių, kad gamybos procesu ir jo stebėsena būtų užtikrinta pagamintų sprogmenų atitiktis ES tipo tyrimo sertifikate aprašytam tipui ir jiems taikomiems taisyklių reikalavimams.

2.3. Gaminių patikra. Kad patikrintų, ar kokybiškai atliekami sprogmenų vidaus patikrinimai, gamintojo pasirinkta paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga atsitiktiniais tos įstaigos nustatytais intervalais atlieka sprogmenų patikrinimus arba paveda juos atlikti, atsižvelgdama, *inter alia*, į sprogmenų technologijos sudėtingumą ir gamybos mastą. Tiriama pakankama gatavų gaminių imtis, kurią paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga paima gamybos vietoje prieš pateikiant juos rinkai, ir atliekami reikiami šios imties bandymai, nurodyti atitinkamose darnųjų standartų dalyse, ir (arba) lygiaverčiai bandymai, nurodyti kitose atitinkamose techninėse specifikacijose, kad būtų patikrinta sprogmenų atitiktis ES tipo tyrimo sertifikate aprašytam tipui ir atitinkamiems taisyklių reikalavimams. Kai pavyzdys neatitinka priimtino kokybės lygio, paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga imasi atitinkamų priemonių.

Vertinant atitiktį taikytina atranka yra skirta nustatyti, ar sprogmenų gamybos procesas neviršija priimtinių ribų, taip siekiant užtikrinti sprogmenų atitiktį.

Gamintojas paskelbtosios (notifikuotosios) įstaigos atsakomybe gaminius gamybos metu pažymi paskelbtosios (notifikuotosios) įstaigos identifikaciniu numeriu.

2.4. Žymėjimas CE ženklu ir ES atitikties deklaracija:

2.4.1. Kiekvieną sprogmenį, kuris atitinka ES tipo tyrimo sertifikate aprašytą tipą ir jam taikomus taisyklių reikalavimus, gamintojas pažymi CE ženklu.

2.4.2. Gamintojas parengia rašytinę kiekvieno sprogmenų tipo ES atitikties deklaraciją ir saugo ją 10 metų nuo sprogmenų pateikimo rinkai dienos, kad sprogmenų civilinės apyvartos kontrolę atliekančios institucijos galėtų ją patikrinti. ES atitikties deklaracijoje nurodoma, kokio tipo sprogmeniui ji buvo parengta.

Sprogmenų civilinės apyvartos kontrolę atliekančioms institucijoms paprašius, joms pateikiama ES atitikties deklaracijos kopija.

2.5. Įgaliotasis atstovas. Šio aprašo 2.4 papunktyje nurodytas gamintojo pareigas jo vardu ir atsakomybe gali vykdyti jo įgaliotasis atstovas, jeigu jos nurodytos įgaliojime.

3. D MODULIS: Gamybos proceso kokybės užtikrinimu pagrįsta atitiktis tipui.

3.1. Gamybos proceso kokybės užtikrinimu pagrįsta atitiktis tipui yra atitikties vertinimo procedūros dalis, kurią taikydamas gamintojas įvykdo šio aprašo 3.2 ir 3.5 papunkčiuose nustatytas pareigas ir, prisiimdamas visą atsakomybę, užtikrina ir patvirtina, kad atitinkami sprogmenys atitinka ES tipo tyrimo sertifikate aprašytą tipą ir jiems taikomus taisyklių reikalavimus.

3.2. Gamyba. Gamintojas taiko patvirtintą kokybės sistemą, apimančią atitinkamų sprogmenų gamybą, gatavų gaminių tikrinimą ir bandymą, kaip nurodyta aprašo 3.3 papunktyje, ir yra prižiūrimas, kaip nurodyta aprašo 3.4 papunktyje.

3.3. Kokybės sistema:

3.3.1. Gamintojas pasirinktai paskelbtajai (notifikuotajai) įstaigai pateikia paraišką įvertinti

jo atitinkamų sprogmenų kokybės sistemą.

Su paraiška pateikiama ši informacija ir dokumentai:

- gamintojo pavadinimas ir adresas bei, jei paraišką pateikia jo įgaliotasis atstovas, atstovo pavadinimas ir adresas;
- rašytinis pareiškimas, kad ta pati paraiška nebuvo pateikta jokiai kitai paskelbtajai (notifikuotajai) įstaigai;
- visa svarbi informacija apie numatomą sprogmenų kategoriją;
- kokybės sistemos dokumentai;
- patvirtinto tipo techniniai dokumentai ir ES tipo tyrimo sertifikato kopija.

3.3.2. Kokybės sistema užtikrinama sprogmenų atitiktis ES tipo tyrimo sertifikate aprašytam tipui ir jiems taikytiniems taisyklių reikalavimams.

Visi gamintojo priimti kokybės sistemos elementai, reikalavimai ir nuostatos sistemingai ir metodiškai įforminami rašytinių veiklos strategijų, procedūrų ir instrukcijų forma. Kokybės sistemos dokumentai parengiami taip, kad jais remiantis būtų galima vienodai aiškinti kokybės programas, planus, vadovus ir įrašus.

Juose visų pirma tinkamai aprašoma:

- kokybės tikslai ir organizacinė struktūra, vadovaujančio personalo pareigos ir įgaliojimai, susiję su gaminių kokybe;
- atitinkami gamybos, kokybės kontrolės ir kokybės užtikrinimo metodai, procesai ir sistemingi veiksmai, kurie bus naudojami;
- tyrimai ir bandymai, kurie bus atliekami prieš gamybą, gamybos metu ir po jos, ir jų atlikimo dažnumas;
- kokybės įrašai, t. y. patikrinimų ataskaitos, bandymų ir kalibravimo duomenys, atitinkamo personalo kvalifikacijos ataskaitos ir kt.;
- priemonės, skirtos stebėti, ar užtikrinama reikiama gaminių kokybė ir ar veiksmingai veikia kokybės sistema.

3.3.3. Paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga įvertina kokybės sistemą ir nustato, ar ji atitinka aprašo 3.2 papunktyje nurodytus reikalavimus.

Ji preziumuoja, kad minėtus reikalavimus atitinka tie kokybės sistemos elementai, kurie atitinka reikiamas susijusio darniojo standarto specifikacijas.

Audito grupėje turi būti narys (-iai), turintis (-ys) patirties kokybės valdymo sistemų srityje, ir bent vienas narys, turintis patirties aptariamų gaminių vertinimo srityje ir išmanantis jų technologiją, taip pat audito grupė turi žinoti taikytinus taisyklių reikalavimus. Atliekant auditą surengiamas tikrinamasis vizitas gamintojo patalpose. Audito grupė peržiūri aprašo 3.3.1 papunktyje nurodytus patvirtinto tipo techninius dokumentus ir ES tipo tyrimo sertifikato kopiją, kad patikrintų gamintojo gebėjimą identifikuoti susijusius taisyklių reikalavimus ir atlikti reikalingus tyrimus, kad užtikrintų sprogmenų atitiktį tiems reikalavimams.

Sprendimas pranešamas gamintojui. Pranešime pateikiamos audito išvados ir motyvuotas sprendimas dėl įvertinimo.

3.3.4. Gamintojas įsipareigoja vykdyti su patvirtinta kokybės sistema susijusias pareigas ir užtikrinti, kad sistema toliau veiktų tinkamai ir efektyviai.

3.3.5. Gamintojas praneša paskelbtajai (notifikuotajai) įstaigai, kuri patvirtino kokybės sistemą, apie visus numatomus kokybės sistemos pakeitimus.

Paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga įvertina siūlomus pakeitimus ir nusprendžia, ar pakeista kokybės sistema toliau atitiks šio aprašo 3.3.2 papunktyje nurodytus reikalavimus, ar reikia ją iš naujo įvertinti.

Sprendimas pranešamas gamintojui. Pranešime pateikiamos išvados ir motyvuotas sprendimas dėl įvertinimo.

3.4. Paskelbtosios (notifikuotosios) įstaigos vykdoma priežiūra:

3.4.1. Priežiūros tikslas yra užtikrinti, kad gamintojas deramai vykdytų pareigas, susijusias

su patvirtinta kokybės sistema.

3.4.2. Gamintojas leidžia paskelbtajai (notifikuotajai) įstaigai patekti į gamybos, tikrinimo, bandymų bei sandėliavimo vietas ir jas įvertinti, taip pat suteikia jai visą būtiną informaciją, kaip antai:

3.4.2.1. kokybės sistemos dokumentus;

3.4.2.2. kokybės įrašus, t. y. patikrinimų ataskaitas, bandymų ir kalibravimo duomenis, atitinkamo personalo kvalifikacijos ataskaitas ir kt.

3.4.3. Paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga atlieka periodinį auditą, kad įsitikintų, jog gamintojas turi ir taiko kokybės sistemą, ir pateikia audito ataskaitą gamintojui.

3.4.4. Paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga gali iš anksto nepranešusi atvykti pas gamintoją. per tokius apsilankymus paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga prireikus gali atlikti gaminių bandymus arba pavesti juos atlikti, kad patikrintų, ar kokybės sistema tinkamai veikia. Paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga pateikia gamintojui savo apsilankymo ataskaitą ir, jeigu buvo atlikti bandymai, bandymų ataskaitą.

3.5. Žymėjimas CE ženklu ir ES atitikties deklaracija:

3.5.1. Kiekvieną atskirą sprogmenį, atitinkantį ES tipo tyrimo sertifikate aprašytą tipą ir taikomus taisyklių reikalavimus, gamintojas pažymi CE ženklu ir šio aprašo 3.3.1 papunktyje nurodytos paskelbtosios (notifikuotosios) įstaigos atsakomybe jos identifikaciniu numeriu.

3.5.2. Gamintojas parengia rašytinę kiekvieno sprogmens tipo ES atitikties deklaraciją ir saugo ją 10 metų nuo sprogmens pateikimo rinkai dienos, kad sprogmenų civilinės apyvartos kontrolę atliekančios institucijos galėtų ją patikrinti. ES atitikties deklaracijoje nurodoma, kokio tipo sprogmeniui ji buvo parengta.

Atitinkamoms institucijoms paprašius, joms pateikiama ES atitikties deklaracijos kopija.

3.6. Gamintojas laikotarpiu, kuris baigiasi praėjus 10 metų nuo sprogmens pateikimo rinkai dienos, saugo šiuos dokumentus, kad sprogmenų civilinės apyvartos kontrolę atliekančios institucijos galėtų juos patikrinti:

- aprašo 3.3.1 papunktyje nurodytus dokumentus;
- informaciją apie aprašo 3.3.5 papunktyje nurodytus patvirtintus pakeitimus;
- paskelbtosios (notifikuotosios) įstaigos sprendimus ir ataskaitas, nurodytas aprašo 3.3.5, 3.4.3 ir 3.4.4 papunkčiuose.

3.7. Kiekviena paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga informuoja ją notifikuojančiąją instituciją apie išduotus arba panaikintus kokybės sistemos patvirtinimus ir periodiškai arba gavusi ją notifikuojančiosios institucijos prašymą pateikia joms atsakymų išduoti, laikinai sustabdytų arba kitaip apriboto galiojimo kokybės sistemos patvirtinimų sąrašą.

Kiekviena paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga informuoja kitas paskelbtąsias (notifikuotąsias) įstaigas apie atsakymus išduoti, laikinai sustabdytus, panaikintus ar kitaip apriboto galiojimo kokybės sistemos patvirtinimus, o gavusi prašymą – ir apie išduotus kokybės sistemos patvirtinimus.

3.8. Įgaliotasis atstovas. Aprašo 3.3.1, 3.3.5, 3.5 ir 3.6 papunkčiuose nurodytas gamintojo pareigas jo vardu ir atsakomybe gali vykdyti jo įgaliotasis atstovas, jeigu jos nurodytos įgaliojime.

4. E MODULIS: Gaminio kokybės užtikrinimu pagrįsta atitiktis tipui.

4.1. Gaminio kokybės užtikrinimu pagrįsta atitiktis tipui yra atitikties vertinimo procedūros dalis, kurią taikydamas gamintojas įvykdo aprašo 4.2 ir 4.5 papunkčiuose nustatytas pareigas ir, priisiimdamas visą atsakomybę, užtikrina ir patvirtina, kad atitinkami sprogmenys atitinka ES tipo tyrimo sertifikate aprašytą tipą ir jiems taikomus taisyklių reikalavimus.

4.2. Gamyba. Gamintojas taiko patvirtintą kokybės sistemą, apimančią atitinkamų sprogmenų gamybą, gatavų gaminių tikrinimą ir bandymą, kaip nurodyta aprašo 4.3 papunktyje, ir yra prižiūrimas, kaip nurodyta aprašo 4.4 papunktyje.

4.3. Kokybės sistema:

4.3.1. Gamintojas pasirinktai paskelbtajai (notifikuotajai) įstaigai pateikia paraišką įvertinti

jo atitinkamų sprogmenų kokybės sistemą.

Su paraiška pateikiama ši informacija ir dokumentai:

- gamintojo pavadinimas ir adresas bei, jei paraišką pateikia jo įgaliotasis atstovas, atstovo pavadinimas ir adresas;
- rašytinis pareiškimas, kad ta pati paraiška nebuvo pateikta jokiai kitai paskelbtajai (notifikuotajai) įstaigai;
- visa svarbi informacija apie numatomą sprogmenų kategoriją;
- kokybės sistemos dokumentai;
- patvirtinto tipo techniniai dokumentai ir ES tipo tyrimo sertifikato kopija.

4.3.2. Kokybės sistema užtikrinama sprogmenų atitiktis ES tipo tyrimo sertifikate aprašytam tipui ir taikytiniams taisyklių reikalavimams.

Visi gamintojo priimti kokybės sistemos elementai, reikalavimai ir nuostatos sistemingai ir metodiškai įforminami rašytinių veiklos strategijų, procedūrų ir instrukcijų forma. Kokybės sistemos dokumentai parengiami taip, kad jais remiantis būtų galima vienodai aiškinti kokybės programas, planus, vadovus ir įrašus.

Juose visų pirma tinkamai aprašoma:

- kokybės tikslai ir organizacinė struktūra, vadovaujančio personalo pareigos ir įgaliojimai, susiję su gaminių kokybe;
- tyrimai ir bandymai, kurie bus atliekami gaminių pagaminus;
- kokybės įrašai, t. y. patikrinimų ataskaitos, bandymų ir kalibravimo duomenys, atitinkamo personalo kvalifikacijos ataskaitos ir kt.;
- priemonės, skirtos stebėti, ar veiksmingai veikia kokybės sistema.

4.3.3. Paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga įvertina kokybės sistemą ir nustato, ar ji atitinka 4.3.2 papunktyje nurodytus reikalavimus.

Ji preziumuoja, kad minėtus reikalavimus atitinka tie kokybės sistemos elementai, kurie atitinka reikiamas susijusio darniojo standarto atitinkamas specifikacijas.

Audito grupėje turi būti narys (-iai), turintis (-ys) patirties kokybės valdymo sistemų srityje, ir bent vienas narys, turintis patirties atitinkamų gaminių vertinimo srityje ir išmanantis jų technologiją, taip pat audito grupė turi žinoti taikytinus taisyklių reikalavimus. Atliekant auditą surengiamas tikrinamasis vizitas gamintojo patalpose. Audito grupė peržiūri aprašo 4.3.1 papunktyje nurodytus patvirtinto tipo techninius dokumentus ir ES tipo tyrimo sertifikato kopiją, kad patikrintų gamintojo gebėjimą identifikuoti susijusius taisyklių reikalavimus ir atlikti reikalingus tyrimus, kad užtikrintų sprogmenų atitiktį tiems reikalavimams.

Sprendimas pranešamas gamintojui. Pranešime pateikiamos audito išvados ir motyvuotas sprendimas dėl įvertinimo.

4.3.4. Gamintojas įsipareigoja vykdyti su patvirtinta kokybės sistema susijusias pareigas ir užtikrinti, kad sistema toliau veiktų tinkamai ir efektyviai.

4.3.5. Gamintojas praneša paskelbtajai (notifikuotajai) įstaigai, kuri patvirtino kokybės sistemą, apie visus numatomus kokybės sistemos pakeitimus.

Paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga įvertina siūlomus pakeitimus ir nusprendžia, ar pakeista kokybės sistema toliau atitiks aprašo 4.3.2 papunktyje nurodytus reikalavimus, ar reikia ją iš naujo įvertinti.

Sprendimas pranešamas gamintojui. Pranešime pateikiamos tyrimo išvados ir motyvuotas sprendimas dėl įvertinimo.

4.4. Paskelbtosios (notifikuotosios) įstaigos vykdoma priežiūra:

4.4.1. Priežiūros tikslas yra užtikrinti, kad gamintojas deramai vykdytų pareigas, susijusias su patvirtinta kokybės sistema.

4.4.2. Gamintojas leidžia paskelbtajai (notifikuotajai) įstaigai patekti į gamybos, tikrinimo, bandymų ir sandėliavimo vietas ir jas įvertinti, taip pat suteikia jai visą būtiną informaciją, kaip antai:

4.4.2.1. kokybės sistemos dokumentus;

4.4.2.2. kokybės įrašus, t. y. patikrinimų ataskaitas, bandymų ir kalibravimo duomenis, atitinkamo personalo kvalifikacijos ataskaitas ir kt.

4.4.3. Paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga atlieka periodinį auditą, kad įsitikintų, jog gamintojas turi ir taiko kokybės sistemą, ir pateikia audito ataskaitą gamintojui.

4.4.4. Paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga gali iš anksto nepranešusi atvykti pas gamintoją. Per tokius apsilankymus paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga prireikus gali atlikti gaminių bandymus arba pavesti juos atlikti, kad patikrintų, ar kokybės sistema tinkamai veikia. Paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga pateikia gamintojui savo apsilankymo ataskaitą ir, jeigu buvo atlikti bandymai, bandymų ataskaitą.

4.5. Žymėjimas CE ženklu ir ES atitikties deklaracija:

4.5.1. Kiekvieną sprogmenį, atitinkantį ES tipo tyrimo sertifikate aprašytą tipą ir taikomus taisyklių reikalavimus, gamintojas pažymi CE ženklu ir aprašo 4.3.1 papunktyje nurodytos paskelbtosios (notifikuotosios) įstaigos, jei ji prisiima atsakomybę, identifikaciniu numeriu.

4.5.2. Gamintojas parengia rašytinę kiekvieno sprogmens tipo ES atitikties deklaraciją ir saugo ją 10 metų nuo sprogmens pateikimo rinkai dienos, kad sprogmens civilinės apyvartos kontrolę atliekančios institucijos galėtų ją patikrinti. ES atitikties deklaracijoje nurodoma, kokio tipo sprogmeniui ji buvo parengta.

Atitinkamoms institucijoms paprašius, joms pateikiama ES atitikties deklaracijos kopija.

4.6. Gamintojas 10 metų nuo sprogmens pateikimo rinkai dienos saugo šiuos dokumentus, kad sprogmens civilinės apyvartos kontrolę atliekančios institucijos galėtų juos patikrinti:

- aprašo 4.3.1 papunktyje nurodytus dokumentus;
- informaciją apie aprašo 4.3.5 papunktyje nurodytus patvirtintus pakeitimus;
- aprašo 4.3.5, 4.4.3 ir 4.4.4 papunkčiuose nurodytus paskelbtosios (notifikuotosios) įstaigos sprendimus ir ataskaitas.

4.7. Kiekviena paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga informuoja ją notifikuojančiąsias institucijas apie išduotus arba panaikintus kokybės sistemos patvirtinimus ir periodiškai arba gavusi ją notifikuojančiųjų institucijų prašymą pateikia joms atsisakytų išduoti, laikinai sustabdytų arba kitaip apriboto galiojimo kokybės sistemos patvirtinimų sąrašą.

Kiekviena paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga informuoja kitas notifikuotąsias įstaigas apie atsisakytus išduoti, laikinai sustabdytus arba panaikintus kokybės sistemos patvirtinimus, o gavusi prašymą – ir apie išduotus kokybės sistemos patvirtinimus.

4.8. Įgaliotasis atstovas. Aprašo 4.3.1, 4.3.5, 4.5 ir 4.6 papunkčiuose nustatytas gamintojo pareigas jo vardu ir jo atsakomybe gali vykdyti jo įgaliotasis atstovas, jeigu jos nurodytos įgaliojime.

5. F MODULIS: Gaminio patikra pagrįsta atitiktis tipui.

5.1. Gaminio patikra pagrįsta atitiktis tipui yra atitikties įvertinimo procedūros dalis, kurią taikydamas gamintojas įvykdo šio aprašo 5.2, 5.5.1 ir 5.6 papunkčiuose nustatytas pareigas ir prisiimdamas visą atsakomybę užtikrina ir patvirtina, kad atitinkami sprogmenys, kuriems taikytos aprašo 5.3 papunkčio nuostatos, atitinka ES tipo tyrimo sertifikate aprašytą tipą ir jiems taikomus taisyklių reikalavimus.

5.2. Gamyba. Gamintojas imasi visų būtinų priemonių, kad gamybos procesu ir jo stebėsena būtų užtikrinta pagamintų sprogmens atitiktis ES tipo tyrimo sertifikate aprašytam patvirtintam tipui ir jiems taikomiems taisyklių reikalavimams.

5.3. Patikra. Gamintojo pasirinkta paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga atlieka reikiamus tyrimus ir bandymus, kad patikrintų sprogmens atitiktį ES tipo tyrimo sertifikate aprašytam patvirtintam tipui ir atitinkamiems taisyklių reikalavimams.

Tyrimai ir bandymai, kuriais nustatoma gaminių atitiktis atitinkamiems reikalavimams, gamintojui pasirinkus atliekami tiriant ir bandant kiekvieną gaminį, kaip nurodyta aprašo

5.4 papunktyje, arba tiriant ir bandant sprogmenis remiantis statistikos principais, kaip nurodyta aprašo 5.5 papunktyje.

5.4. Atitikties patikra tiriant ir išbandant kiekvieną gaminį:

5.4.1. Tiriami visi sprogmenys ir atliekami reikiami jų bandymai, nurodyti atitinkamuose darniuosiuose standartuose, ir (arba) lygiaverčiai bandymai, nurodyti kitose atitinkamose techninėse specifikacijose, kad būtų patikrinta jų atitiktis ES tipo tyrimo sertifikate aprašytam patvirtintam tipui ir atitinkamiems taisyklių reikalavimams. Jei tokio darniojo standarto nėra, dėl atliktinų bandymų sprendžia atitinkama paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga.

5.4.2. paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga išduoda atliktų tyrimų ir bandymų atitikties sertifikatą ir visus patvirtintus sprogmenis pažymi savo identifikaciniu numeriu arba paveda tai padaryti jos atsakomybe.

Gamintojas saugo atitikties sertifikatus 10 metų nuo sprogmens pateikimo rinkai dienos, kad sprogmenų civilinės apyvartos kontrolę atliekančios institucijos galėtų juos patikrinti.

5.5. Statistinė atitikties patikra:

5.5.1. Gamintojas imasi visų būtinų priemonių, kad gamybos procesu ir jo stebėseną būtų užtikrintas kiekvienos pagamintos partijos vienasrūšiškumas, ir sprogmenis tikrinti pateikia kaip vienasrūšes partijas.

5.5.2. Iš kiekvienos partijos paimama atsitiktinė imtis. Tiriami visi imties sprogmenys ir atliekami reikiami jų bandymai, nurodyti atitinkamuose darniuosiuose standartuose, ir (arba) lygiaverčiai bandymai, nurodyti kitose atitinkamose techninėse specifikacijose, kad būtų patikrinta jų atitiktis ES tipo tyrimo sertifikate aprašytam patvirtintam tipui, taikytiniems taisyklių reikalavimams ir nustatyta, ar partija turi būti priimta, ar atmesta. Jei tokio darniojo standarto nėra, dėl atliktinų bandymų sprendžia atitinkama paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga.

5.5.3. Jei partija priimama, visi partijos sprogmenys laikomi patvirtintais, išskyrus tuos imties sprogmenis, kurie neatitiko bandymų reikalavimų.

Paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga išduoda atliktų tyrimų ir bandymų atitikties sertifikatą ir visus patvirtintus sprogmenis pažymi savo identifikaciniu numeriu arba paveda tai padaryti jos atsakomybe.

Gamintojas saugo atitikties sertifikatus 10 metų nuo sprogmens pateikimo rinkai dienos, kad sprogmenų civilinės apyvartos kontrolę atliekančios institucijos galėtų juos patikrinti.

5.5.4. Jei partija nepatvirtinama, paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga arba kompetentinga institucija imasi reikiamų priemonių, kad užkirstų kelią tos partijos pateikimui rinkai. Jei partijos dažnai nepatvirtinamos, paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga gali laikinai sustabdyti statistinę patikrą ir imtis reikiamų priemonių.

5.6. Žymėjimas CE ženklu ir ES atitikties deklaracija:

5.6.1. Kiekvieną sprogmenį, atitinkantį ES tipo tyrimo sertifikate aprašytą patvirtintą tipą ir taikomus taisyklių reikalavimus, gamintojas pažymi CE ženklu ir aprašo 5.3 papunktyje nurodytos paskelbtosios (notifikuotosios) įstaigos, jei ji priima atsakomybę, identifikaciniu numeriu.

5.6.2. Gamintojas parengia rašytinę kiekvieno sprogmens tipo ES atitikties deklaraciją ir saugo ją 10 metų nuo sprogmens pateikimo rinkai dienos, kad sprogmenų civilinės apyvartos kontrolę atliekančios institucijos galėtų ją patikrinti. ES atitikties deklaracijoje nurodoma, kokio tipo sprogmeniui ji buvo parengta.

Atitinkamoms institucijoms paprašius, joms pateikiama ES atitikties deklaracijos kopija.

Jei aprašo 5.3 papunktyje nurodyta paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga sutinka ir priima atsakomybę, gamintojas sprogmenis taip pat gali pažymėti jos identifikaciniu numeriu.

Jei paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga sutinka ir priima atsakomybę, gamintojas sprogmenis jos identifikaciniu numeriu gali pažymėti gamybos proceso metu.

5.7. Įgaliotasis atstovas. Gamintojo pareigas jo vardu ir atsakomybe gali vykdyti jo įgaliotasis atstovas, jeigu jos nurodytos įgaliojime. Įgaliotasis atstovas negali vykdyti šio aprašo 5.2 ir 5.5.1 papunkčiuose nustatytų gamintojo pareigų.

6. G MODULIS: Vieneto patikra pagrįsta atitiktis.

6.1. Vieneto patikra pagrįsta atitiktis yra atitikties įvertinimo procedūra, kurią taikydamas gamintojas įvykdo aprašo 6.2, 6.3 ir 6.5 papunkčiuose nustatytas pareigas ir, prisiimdamas visą atsakomybę, užtikrina ir patvirtina, kad atitinkamas sprogmuo, kuriam taikytos aprašo 6.4 papunkčio nuostatos, atitinka jam taikytinus taisyklių reikalavimus.

6.2. Techniniai dokumentai:

6.2.1. Gamintojas parengia techninius dokumentus ir pateikia juos aprašo 6.4 papunktyje nurodytai paskelbtajai (notifikuotajai) įstaigai. Dokumentai parengiami taip, kad jais remiantis būtų galima įvertinti sprogmenų atitiktį susijusiems reikalavimams, be to, prie jų pridedama tinkama pavojaus (-ų) analizė ir įvertinimas. Techniniuose dokumentuose nurodomi taikytini reikalavimai, ir šie dokumentai, kiek reikia vertinimui, apima sprogmenų projektavimą, gamybą ir veikimą. Techninius dokumentus, kai tikslinga, sudaro bent šie dokumentai ir informacija:

- bendras sprogmenų aprašymas;
- projekto eskizas ir sudedamųjų dalių, mazgų, grandinių ir kt. brėžiniai ir schemos;
- tiems brėžiniams ir schemoms bei sprogmenų veikimui suprasti būtini aprašymai ir paaiškinimai;

- visiškai arba iš dalies taikomų darniųjų standartų, kurių nuorodos paskelbtos Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje, sąrašas ir, jei tie darnieji standartai nebuvo taikomi, sprendimų, kuriais užtikrinama atitiktis esminiams taisyklių saugos reikalavimams, aprašymas, įskaitant kitų taikytų atitinkamų techninių specifikacijų sąrašą. Jeigu darnieji standartai taikyti iš dalies, techniniuose dokumentuose nurodomos taikytos dalys;

- atliktų projektinių skaičiavimų, tyrimų ir kt. rezultatai;
- bandymų ataskaitos.

6.2.2. Gamintojas saugo techninius dokumentus 10 metų nuo sprogmenų pateikimo rinkai dienos, kad susijusios sprogmenų civilinės apyvartos kontrolę atliekančios institucijos galėtų juos patikrinti.

6.3. Gamyba. Gamintojas imasi visų būtinų priemonių, kad gamybos procesu ir jo stebėseną būtų užtikrinta pagaminto sprogmenų atitiktis taikytiniams taisyklių reikalavimams.

6.4. Patikra. Gamintojo pasirinkta paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga atlieka arba paveda atlikti reikiamus tyrimus ir bandymus, nurodytus atitinkamuose darniuosiuose standartuose, ir (arba) lygiavertčius bandymus, nurodytus kitose atitinkamose techninėse specifikacijose, kad patikrintų sprogmenų atitiktį taikytiniams taisyklių reikalavimams. Jei tokio darniojo standarto nėra, dėl atliktinų bandymų sprendžia atitinkama paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga.

Paskelbtoji (notifikuotoji) įstaiga išduoda atliktų tyrimų ir bandymų atitikties sertifikatą ir patvirtintą sprogmenį pažymi savo identifikaciniu numeriu arba paveda tai padaryti jos atsakomybe.

Gamintojas saugo atitikties sertifikatus 10 metų nuo sprogmenų pateikimo rinkai dienos, kad sprogmenų civilinės apyvartos kontrolę atliekančios institucijos galėtų juos patikrinti.

6.5. Žymėjimas CE ženklu ir ES atitikties deklaracija:

6.5.1. Kiekvieną sprogmenį, atitinkantį taikytinus taisyklių reikalavimus, gamintojas pažymi CE ženklu ir aprašo 6.4 papunktyje nurodytos paskelbtosios (notifikuotosios) įstaigos atsakomybe jos identifikaciniu numeriu.

6.5.2. Gamintojas parengia rašytinę ES atitikties deklaraciją ir saugo ją 10 metų nuo sprogmenų pateikimo rinkai dienos, kad sprogmenų civilinės apyvartos kontrolę atliekančios institucijos galėtų ją patikrinti. ES atitikties deklaracijoje nurodomas sprogmuo, kuriam ji buvo parengta.

Atitinkamoms institucijoms paprašius, joms pateikiama ES atitikties deklaracijos kopija.

6. Įgaliotasis atstovas. Aprašo 6.2.2 ir 6.5 papunkčiuose nurodytas gamintojo pareigas jo vardu ir atsakomybe gali vykdyti jo įgaliotasis atstovas, jeigu jos nurodytos įgaliojime.

NELAIMINGO ATSITIKIMO TIKIMYBIŲ APRAŠAS

1. Atsižvelgiant į sprogmenų, galinčių būti darbo vietose, rūšį ir tose darbo vietose atliekamų operacijų pobūdį, kiekvienai darbo vietai turi būti numatyta nelaimingo atsitikimo, susijusio su sprogmenimis, tikimybė. Nustatomi tokie nelaimingo atsitikimo tikimybės laipsniai:

1.1. P¹ – ypač retai;

1.2. P² – labai retai;

1.3. P³ – retai;

1.4. P⁴ – gana dažnai;

1.5. P⁵ – dažnai.

2. Nelaimingo atsitikimo tikimybės laipsniai apibūdinti lentelėje. Lentelėje pateikti tik nelaimingo atsitikimo tikimybės įvertinimo pavyzdžiai. Kiekvienoje konkrečioje darbo vietoje, kurioje gali būti sprogmenų, nelaimingo atsitikimo tikimybė nustatoma atsižvelgiant į sprogmenų tipą, juose esančių sprogstamųjų medžiagų savybes, atliekamą operaciją, naudojamas specialias apsaugos priemonės, aplinkos veiksniai. Metinės nelaimingų atsitikimų tikimybės neturi viršyti lentelėje nurodytų reikšmių.

Lentelė. Nelaimingo atsitikimo tikimybės laipsnių apibūdinimas

Tikimybės laipsnis	Tikimybės laipsnį atitinkančių operacijų pavyzdžiai	Metinė nelaimingo atsitikimo tikimybė
P ¹	Įpakuočių sprogmenų nejudamas saugojimas ir sprogmenų, supakuotų gabenti skirtoje pakuotėje, paruošimas gabenti (išskyrus inicijuojančias medžiagas)	$P_1 < 10^{-4}$
P ²	Nelabai jautrių medžiagų pakavimo, maišymo, džiovinimo, pilstymo ir užtaisymo į sprogmenis operacijos ir jų paruošimas gabenti vežimo taroje	$P_2 \leq 10^{-3}$
P ³	Operacijos, kai sprogmenys tam tikrą laiką yra neįpakuoti (sprogstamųjų medžiagų gaminimas, nitrinimas ir kt.), jautrių medžiagų pakavimo, maišymo, džiovinimo, pilstymo ir užtaisymo į sprogmenis operacijos ir jų paruošimas gabenti vežimo taroje	$10^{-3} \leq P_3 < 10^{-2}$
P ⁴	Operacijos su sprogmenimis, užtaisytas labai jautriais pirotechniniais mišiniais ir didelės galios inicijuojančiomis medžiagomis. Inicijuojančių sprogstamųjų medžiagų gamyba	$10^{-2} \leq P_4 < 10^{-1}$
	Mišinių ruošimas, inicijuojančių sprogstamųjų	

P_5	medžiagų presavimas	$10^{-1} \leq P_5$
-------	---------------------	--------------------

3. Tikimybė, kad dirbant su sprogmenimis įvyks nelaimingas atsitikimas, yra tuo didesnė, kuo juos veikiantys mechaninė apkrova ar šiluminis poveikis yra artimesni jų jautrumo ribai.

4. Jei sprogstamųjų užtaisų jautrumas nežinomas ir nėra galimybės gauti jį patvirtinančius duomenis, akredituotose laboratorijose turi būti atlikti klasifikaciniai bandymai jų jautrumui nustatyti.

5. Sprogmenų, kurie atliekant klasifikacinius bandymus detonuoja nuo kapsulės, sprogo tikimybė yra didelė (P_3 ir didesnė).

6. Sprogmenų, kurie atliekant klasifikacinius bandymus nedetonuoja nuo kapsulės, bet detonuoja be tarpinio detonatoriaus, sprogo tikimybė yra didesnė negu P_2 .

7. Sprogmenų, kurie atliekant klasifikacinius bandymus detonuoja tik nuo tarpinio detonatoriaus, sprogo tikimybė yra didesnė negu P_1 .

8. Jeigu darbo vietoje yra įmanoma pakankamai anksti pajusti galimo gaisro ar sprogo požymius (kvapą, dūmus, kylančią temperatūrą) ir imtis priemonių avarijai išvengti, nelaimingo atsitikimo tikimybė įvertinama atsižvelgiant į naudojamą aplinkos kontrolės, signalizacijos ir poveikio priemones. Jei šie procesai nėra automatizuoti ir priklauso nuo darbuotojų subjektyvių sprendimų, būtina atsižvelgti į klaidingų sprendimų galimybę.

9. Nelaimingo atsitikimo tikimybė P konkrečioje darbo vietoje statistiškai gali būti apskaičiuojama kaip santykis:

$P = 1 / n$, kai

n – toje darbo vietoje atliktų operacijų skaičius tarp dviejų viena po kito įvykusių nelaimingų atsitikimų.

Būtina sąlyga tokiam apskaičiavimo metodui taikyti – P turi būti mažesnė už 0,1.

10. Yra trys tikimybių vertinimo metodai:

10.1. intuityvus – kai remiamasi patirtimi ir intuicija;

10.2. empirinis – kai remiamasi statistikos duomenimis, pvz., gaisro ar sprogo parako gamykloje tikimybė nustatoma remiantis duomenimis apie gaisrus visose paraką gaminančiose įmonėse;

10.3. analitinis – kai sistema suskaidoma ir tiriamos jos sudėtinės dalys, pvz., priežastys, galinčios sukelti sproginimą.

Praktikoje visi trys metodai taikomi vienu metu.

SPROGMENŲ RIZIKOS KATEGORIJOS IR SUDERINAMUMO GRUPĖS

1. Visi sprogmenys Jungtinių Tautų Pavojingų krovinių transportavimo ekspertų komiteto yra priskirti 1 pavojingų gaminių klasei. Jie skirstomi į:

1.1. rizikos kategorijas pagal jų sprogimo padarinių pobūdį arba pagal jų jautrumą ar degumą;

1.2. suderinamumo grupes pagal poveikį, kurį jie gali sukelti būdami kartu su kitoms grupėms priskirtais sprogmenimis.

2. Rizikos kategorijoms, pažymėtoms nuo 1 iki 5, priskiriami sprogmenys, kurių charakteristikos pateiktos 1 lentelėje.

1 lentelė. Sprogmenų charakteristika

Kategorijos numeris	Kategorijai priskirtų sprogmenų charakteristika
1	Sprogmenys, keliantys visos užtaiso masės sprogimo pavojų, t. y. visas užtaisas sprogstą praktiškai vienu metu.
2	Sprogmenys, kurie sprogdami sukelia atskirų jų fragmentų išsivaidymo pavojų, tačiau jų užtaisas nesprogstą visas vienu metu.
3	Sprogmenys, keliantys gaisro pavojų ir minimalų sprogimo bangos poveikį, tačiau jų užtaisas nesprogstą visas vienu metu. Šią kategoriją sudaro: 3a poskyris – sprogmenys, kuriems degant išsiskiria galingas šiluminis spinduliavimas; 3b poskyris – sprogmenys, degantys gana lėtai arba užsidegantys vieni nuo kitų, sukeliantys minimalias sprogimo bangas ir išsivaidymą.
4	Sprogmenys, nekeliantys didelio pavojaus, pagaminti ar įpakuoti tokiu būdu, kad keltų tik santykinai nedidelį pavojų, arba kuriuos uždegus ar susprogdinus išsivaidomi tik nedideli jų fragmentai, kurie po sprogimo patys susinaikina tiek, kad netrukdo gesinti gaisro ar imtis kitų būtinų priemonių.
5	Sprogmenys, sprogimo metu taip pat pavojingi, kaip ir 1 kategorijos sprogmenys, tačiau nelabai jautrūs. Labai maža tikimybė, kad šie sprogmenys užsidegę sprogs, išskyrus tuos atvejus, kai didelis jų kiekis yra uždaroje erdvėje. Šie sprogmenys neturi sprogti nuo šalia esančios atviros ugnies.

3. Suderinamumo grupės žymimos raidėmis A, B, C, D, E, F, G, H, J ir K. Be šių grupių, yra dar dvi grupės, pažymėtos raidėmis L ir S, pasižyminčios ypatingomis savybėmis. L grupės medžiagos ir sprogmenys yra ypač pavojingi, juos gaminant ar naudojant būtina imtis atsargumo priemonių, kurios nebūtinos dirbant su kitų grupių sprogmenimis. S grupės sprogmenys yra ne tokie pavojingi, juos gaminant ar naudojant atsargumo priemonės, palyginti su kitų grupių sprogmenimis, yra paprastesnės.

4. Sprogmenų suderinamumo grupių sudėtis nurodyta 2 lentelėje.

2 lentelė. Sprogmenų suderinamumo grupės

Grupė	Grupei priklausančių medžiagų ir sprogmenų aprašymas	Rizikos kategorija				
		1.1	1.2	1.3	1.4	1.5
		Klasifikacijos kodas				

A	Pirminė (inicijuojanti) sprogstamoji medžiaga, t. y. medžiaga, kurios net nedidelis kiekis detonuoja nuo ugnies, trinties ar nestipraus smūgio	1.1A				
B	Sprogmuo, į kurio sudėtį įeina inicijuojanti sprogstamoji medžiaga	1.1B	1.2B		1.4B	
C	Antrinė deflagruojanti ar svaidomoji sprogstamoji medžiaga (išskyrus dūminį paraką) arba sprogmuo, į kurio sudėtį įeina ši medžiaga	1.1C	1.2C	1.3C	1.4C	
D	Antrinė detonuojanti sprogstamoji medžiaga arba gaminys, į kurio sudėtį įeina tokia medžiaga be inicijuojančių įtaisų ir svaidančiųjų užtaisų. Sandariai įpakotas ir tinkamas gabenti dūminis parakas	1.1D	1.2D		1.4D	1.5D
E	Sprogmuo su antrine detonuojančia sprogstamąja medžiaga be inicijuojančių įtaisų, bet su svaidančiais užtaisais, išskyrus tuos, į kurių sudėtį įeina degus skystis (priklausantis J grupei), ir tuos, į kurių sudėtį įeina savaime užsidegantis skystis (priklausantis L grupei)	1.1E	1.2E	1.3E	1.4E	
F	Sprogmuo, į kurio sudėtį įeina antrinė detonuojanti sprogstamoji medžiaga su inicijuojančiais įtaisais ir su svaidančiais užtaisais arba be jų, išskyrus tuos, į kurių sudėtį įeina degus ar savaime užsidegantis skystis	1.1F	1.2F	1.3F	1.4F	
G	Pirotechninis mišinys arba sprogmuo, į kurio sudėtį įeina toks mišinys. Sprogmuo, į kurio sudėtį kartu su kita sprogstamąja medžiaga įeina šviečiantieji, padegamieji, ašariniai ar dūminiai mišiniai, išskyrus mišinius, turinčius skystų sprogstamųjų medžiagų (priklausančius L grupei), baltojo fosforo (priklausančius H grupei) arba degiojo skysčio ar gelio (priklausančius J grupei)	1.1G	1.2G	1.3G	1.4G	
H	Sprogmuo, į kurio sudėtį įeina sprogstamoji medžiaga ir baltasis fosforas		1.2H	1.3H		
J	Sprogmuo, į kurio sudėtį įeina sprogstamoji medžiaga ir degus skystis ar gelis	1.1J	1.2J	1.3J		
K	Sprogmuo, į kurio sudėtį įeina sprogstamoji medžiaga ir nuodinga cheminė medžiaga		1.2K	1.3K		
L	Medžiaga ar sprogmuo, kuriuos būtina izoliuoti nuo kitos rūšies medžiagų ar sprogmenų. Skystos sprogstamosios medžiagos. Savaime užsidegantys skysčiai, tarp jų skystas raketų kuras. Dūminis parakas neįpakotas arba pakuotė, netinkama gabenti	1.1L	1.2L	1.3L		
S	Medžiagos ar sprogmenys, pagaminti ar supakuoti taip, kad netyčia įvykus sprogimui iškiltų tik minimalus pavojus ir jie liktų pakuotėje arba poveikis paliestų tik arčiausiai esančius objektus					1.4S

5. Sprogmenų priklausymą vienai ar kitai rizikos kategorijai ar suderinamumo grupei nustato gamintojas.

PAVOJINGŲ ZONŲ APRAŠAS

I SKYRIUS PAVOJINGŲ ZONŲ APIBŪDINIMAS

1. Kiekvienoje darbo vietoje, darbo zonoje, sprogimui pavojingoje patalpoje, sprogimui pavojingoje teritorijoje esantis bet kokio dydžio sprogmenų kiekis yra pavojingos zonos epicentras. Zonų dydis apibrėžiamas spinduliais R nuo sprogmens užtaiso geometrinio centro. Jeigu užtaiso (arba kelių greta esančių užtaisų) didžiausias išorinis matmuo yra didesnis negu 10 proc. apskaičiuoto pavojingiausios zonos spindulio R dydžio, zonos dydis matuojamas nuo užtaiso išorinio paviršiaus ar nuo kelių greta esančių užtaisų gaubiančiojo paviršiaus.

2. Pagal galimo sprogimo poveikį žmonių sveikatai ar gyvybei ir materialiajam turtui bei aplinkai pavojingos zonos skirstomos į penkias kategorijas, jos nurodytos 1 lentelėje.

1 lentelė. Zonų kategorijos

Zonos kategorija	Z 1	Z 2	Z 3	Z 4	Z 5
Žmonių sužalojimo laipsnis	Mirtini kūno sužalojimai, daugiau kaip 50 žmonių iš 100	Sunkūs kūno sužalojimai, atskirais atvejais mirtini	Kūno sužalojimai	Yra tik tikimybė, kad įvyks kūno sužalojimai	Labai maža kūno sužalojimų tikimybė
Galima materiali žala	Labai didelė. Sugriaujami ar neatstatomai pažeidžiami mūriniai pastatai. Sugriauamos mūrinės sienos. Išvartomos transporto priemonės.	Didelė. Pažeistus pastatus pavojinga toliau eksploatuoti. Sugriaujami stogai. Įskyla mūrinės sienos. Išjudinamos laikančiosios konstrukcijos. Remontuoti netikslinga.	Vidutinė. Išlaužiamos durys ir langų rėmai. Išjudinamos pertvaros ir medinės konstrukcijos. Reikalingas kapitalinis remontas.	Nedidelė. Išdaužomi visi langai. Apardomi šiferio ir čerpių stogai. Pažeidžiamos stogų konstrukcijos. Padariniai pašalinami remontuojant.	Labai maža. Išdaužomi atskiri langai.

3. Sprogimo poveikis aplinkai trejopas – staigus slėgio padidėjimas, atskirų sprogmenų elementų išsivaidymas, šilumos išskyrimas. Pavojingos zonos riba būna pasiekta, kai bent vienas iš nurodytų poveikių pasireiškia 2 lentelėje nurodytu intensyvumu.

2 lentelė. Poveikio apibūdinimas

Poveikio apibūdinimas	Z 1	Z 2	Z 3	Z 4	Pastabos
Staigus aplinkos slėgio padidėjimas (kPa)	60	30	10	5	Jei slėgio impulso trukmė neviršija 20 ms, Z zonos riboje gali būti 80 kPa 1 slėgis

Kieto, neturinčio aštrių briaunų elemento išsviedimo energija (J)		50	20	8	Jei išsviestas elementas turi aštrių ar pjaunančių briaunų, čia pateikti dydžiai turi būti sumažinti dvigubai
Išskirtos šilumos srauto vidutinis intensyvumas $\frac{2}{\text{kW/m}}$		0,15	0,06		Vidutinė šilumos srauto reikšmė nustatoma matuojant jo intensyvumo kitimą laiko atžvilgiu

4. Išskirtos šilumos srauto poveikis nepridengtai odai nurodytas 3 lentelėje.

3 lentelė. Šilumos srauto poveikis nepridengtai odai

Šilumos srauto intensyvumas, $\frac{2}{\text{kW/m}}$	Praeina laikas (sekundėmis), kol	
	pajuntamas skausmas	atsiranda pūslių
22	2	3
18	2,5	4,3
11	5	8,5
8	8	13,5
2,5	16	25

II SKYRIUS PAVOJINGŲ ZONŲ DYDŽIAI

5. Pavojingų zonų dydis priklauso nuo to, kuriai rizikos kategorijai priklauso sprogmens, kokie jų kiekiai, taip pat nuo vietovės reljefo, taikomų apsaugos priemonių rūšies ir jų išdėstymo.

6. Sprogmenis užtaiso masė Q yra nurodytos pavojingos zonos centre. Tuo atveju, jeigu sprogimas gali sukelti kitų sprogmenų detonaciją, Q reiškia visų užtaisų, galinčių detonuoti beveik vienu metu, masių bendrą sumą. Laikoma, kad detonacijos vyksta beveik vienu metu, jeigu intervalai tarp jų yra kelių milisekundžių eilės, o kokiame nors taške susidaro viršslėgis didesnis už kiekvienos atskirai paimtos detonacijos sukuriamą viršslėgį.

7. Visos sprogmenų masės sprogo poveikis apibūdinamas staiga padidėjusio slėgio banga, plintančia erdvėje dideliu greičiu. Poveikis trunka kelias sekundes dalis ir pastebimai silpnėja tostant nuo epicentro. Bet koks apsauginis ekranas (pylimas, siena), esantis šalia užtaiso, sustiprina sprogo poveikį zonoje tarp užtaiso ir ekrano, o zona už ekrano apsaugoma tik tada, jeigu ji yra tiesiog greta ekrano arba toli nuo užtaiso.

8. Toliau nurodyti atstumai R (metrais) nustato pavojingų zonų ribas nuo vietos, kurioje yra sprogmuo su Q masės (kilogramais) sprogstamųjų medžiagų užtaisu, padėtas ant žemės paviršiaus. Atstumai nustatomi esant normalioms atmosferos sąlygoms, t. y. temperatūra nuo 15 iki 20 °C, slėgis apie 1 013 milibarų, žemės paviršius lygus ir be specialių apsauginių priemonių.

9. Jeigu sprogstančio užtaiso nuo bet kurio kito galinčio detonuoti užtaiso neskiria apsauginiai įrenginiai (ekranas, siena, pylimas ir pan.), Q masės užtaiso sprogimas sukelia visų galinčių detonuoti sprogmenų detonaciją atstumu $R = 0,5Q^{1/3}$.

Jeigu detonaciją sužadina išsvaidymas, Q masės užtaiso sprogimas sukelia visų galinčių detonuoti sprogmenų detonaciją atstumu $R = 2,4Q^{1/3}$.

10. 4 lentelėje nurodytos pavojingų zonų ribos nuo vietos, kurioje yra 1.1 kategorijos sprogmuo.

4 lentelė. Pavojingų zonų kategorijos

Zonos kategorija	Z ₁	Z ₂	Z ₃	Z ₄	Z ₅
Atstumas R nuo Q masės užtaiso	$0 < R \leq 5Q$ 1	$< R \leq 8Q$ 2	$< R \leq 15Q$ 3	$< R \leq 22Q$ 4	$< R \leq 44Q$ 5

11. 1.2 kategorijos sprogmenų (kartais – sprogstamųjų medžiagų) sproginimas sukelia įvairių padarinių, skeveldros ir nuolaužos išsivaidomos dideliu atstumu. Laikoma, kad išsviestas elementas yra mirtinai pavojingas žmogui, jeigu jo kinetinė energija yra 80 džaulių ir didesnė. Nuo sproginimo poveikio apsaugoma priedangose (slėptuvėse). Pylimai apsaugo nuo pažeme lekiančių atskirų elementų, tačiau jie neapsaugo nuo elementų, krintančių iš didelio aukščio.

Toliau nurodytos pavojingų zonų ribos nuo vietos, kurioje yra 1.2 kategorijos sprogmuo su Q masės (kilogramais) sprogstamųjų medžiagų užtaisu. Atsižvelgiant į užtaiso masės dydį, nustatomos skirtingos zonų ribos.

11.1. $Q \geq 100$ – žr. 5 lentelę.

5 lentelė. Zonų ribos

Zonos kategorija	Z ₁	Z ₂	Z ₃	Z ₄	Z ₅
Atstumas R nuo Q masės užtaiso	1) ≤ 60 mm kalibro šaudmenims arba esant išsivaidymo pavojui, kai daugiau kaip 150 g masės atskiri elementai nusviedžiami toliau kaip 15 m, bet didesnės negu 250 g elementai nenusviedžiami toliau kaip 15 m:				
	$0 < R \leq 15$ 1	$< R \leq 90$ 2	$< R \leq 200$ 3	$< R \leq 60Q$ 4 arba 300, jeigu $300 \geq 60Q$	$< R \leq 120Q$ 5 arba 600, jeigu $600 \geq 120Q$
	2) ≤ 60 mm kalibro šaudmenims arba esant išsivaidymo pavojui, kai daugiau kaip 250 g masės atskiri elementai gali būti nusviesti toliau kaip 15 m:				
	$0 < R \leq 25$ 1	$< R \leq 135$ 2	$< R \leq 300$ 3	$< R \leq 75Q$ 4 arba 400, jeigu $400 \geq 75Q$	$< R \leq 50Q$ 5 arba 800, jeigu $800 \geq 150Q$

11.2. $10 \leq Q < 100$: lentelėje nurodytus atstumus galima sumažinti tris kartus.

11.3. $Q < 10$: pavojingų zonų ribas reikia nustatyti atlikus atskirą analizę.

12. Sprogstant 1.3 kategorijos sprogmenims išsiskiria dideli šilumos kiekiai, todėl sproginimai sukelia didesniu ar mažesniu greičiu plintančius gaisrus. 6 lentelėje nurodytos pavojingų zonų ribos nuo vietos, kurioje yra 1.3 kategorijos sprogmuo.

6 lentelė. Zonų ribos

Zonos kategorija	Z ₁	Z ₂	Z ₃	Z ₄
Atstumas R nuo Q masės užtaiso	1) 1.3 a poskyrio sprogmenims:			
	$0 < R \leq 2,5 Q$ 1	$< R \leq 3,5 Q$ 2	$< R \leq 5 Q$ 3	$< R \leq 6,5 Q$ 4
	2) 1.3 b poskyrio sprogmenims:			
	$0 < R \leq 1,5 Q$ 1	$< R \leq 2 Q$ 2	$< R \leq 2,5 Q$ 3	$< R \leq 3,25 Q$ 4

Šiuo atveju Z₅ zonos nėra, t. y. už zonos Z₄ ribų nėra jokio pavojaus.

13. Sprogstant 1.4 kategorijos sprogmenims nesprogsta iš karto visa užtaiso masė, sprogimo metu neišskiriamas didelis šilumos kiekis, todėl šios kategorijos sprogmenys palyginti nėra labai pavojingi. Zonose, atskirtose nuo užtaiso apsauginiais ekranais, pavojus žmonių sveikatai nėra didelis. S grupei priklausantys 1.4 kategorijos sprogmenys yra mažiausiai pavojingi iš visų 1 klasės sprogmenų, sprogdami jie nesukelia didesnio pavojaus, negu numatyta Z₄ zonoje.

7 lentelėje nurodytos pavojingų zonų ribos nuo vietos, kurioje yra 1.4 kategorijos sprogmuo.

7 lentelė. Zonų ribos

Zonos kategorija	Z ₂	Z ₃	Z ₄
Atstumas R nuo Q masės užtaiso	$0 < R \leq 0,5 Q$ 2 arba 5, jeigu 1/3 $3 \times 0,5 Q > 5$	$< R \leq 10$ 3	$< R \leq 25$ 4

Šiuo atveju nėra zonų Z₁ ir Z₅, t. y. sprogimas nesukelia didesnio pavojaus, negu numatyta zonoje Z₂, o už zonos Z₄ ribų nėra jokio pavojaus.

14. 1.5 kategorijos sprogmenų užtaiso sprogimo atveju pavojingos zonos yra tokios pat, kaip sprogstant 1.1 kategorijos sprogmenų užtaisui.

III SKYRIUS

APSAUGINIAI ĮRENGINIAI, TURINTYS ĮTAKOS PAVOJINGŲ ZONŲ DYDŽIUI

15. Naudojant toliau aprašytus apsauginius įrenginius, pavojingų zonų dydžiai gali būti sumažinti.

15.1. Pylimas – natūralus žemės paviršiaus pakilimas arba dirbtinis jo paaukštinimas, skirtas sustabdyti jį pasiekusių sprogmenų elementų, skeveldrų ir nuolaužų išsivaidymą ir susilpninti sprogimo viršslėgio bangos poveikį, sumažinti pavojų, kad detonuos už jo esantys sprogmenys. Jame neturi būti kietų ir sunkių elementų, aštrių nuolaužų, kurios išsviestos galėtų sukelti pavojų žmonėms ir aplinkai. Pylimus rekomenduojama apželdinti.

15.2. Apsauginė siena – siena, galinti atlaikyti šalia jos įvykusio sprogimo viršslėgio bangos poveikį, užkirsti kelią už jos esančių sprogmenų detonacijai. Sieną turi atitikti atsparumo ugniai REI – M 180 (R – apkrova, E – vientisumas / sandarumas, I – izoliacinės savybės, M – mechaninis

patvarumas įskaitant smūgį) kriterijus, tai yra ji turi būti pakankamai stipri, kad nuo sprogo neparvirstų, nesubyrėtų, neperkaistų, o jos dalys nekristų ant žmonių ar statinių.

15.3. Darbo ekranas – skydas, pagamintas iš skaidrios arba nepermatomos medžiagos, skirtas darbuotojui apsaugoti nuo sprogmėnų, esančių jo ar gretimoje darbo vietoje, sprogo tiesioginio poveikio.

15.4. Priešgaisrinė pertvara – nedegių medžiagų nustatyto atsparumo ugniai nelaikanti konstrukcija, kurios atsparumas ugniai atitinka EI 45 kriterijus.

15.5. Viršslėgį išleidžiančios konstrukcijos – lengvai išgriaunamos durys, langai ar sienos, lengvai numetamas stogas (stogo masė ne didesnė kaip 70 kg/m^2). Dėl šių konstrukcijų sprogo energija yra nukreipiama nepavojinga kryptimi, taip sumažinant jo poveikį.

16. Pavojingos zonos ribos gali būti pakeistos, atlikus užtaiso sprogstamųjų savybių analizę. To paties tankio sprogstamosios medžiagos užtaiso sprogstamąsias savybes apibūdina šie parametrai:

16.1. detonacijos greitis;

16.2. sprogo metu išskiriamos energijos kiekis (darbas, išmatuotas balistine švytuokle);

16.3. sprogo sukulto viršslėgio ir slėgio impulso dydis.

Jeigu konkretaus užtaiso šie parametrai, pasireiškę vienu metu, yra gerokai (ne mažiau kaip 10 kartų) mažesni negu tokios pat masės trotilo užtaiso, pavojingų zonų dydžiai apie šį užtaisą gali būti dvigubai sumažinti.

Jeigu konkretaus užtaiso galimo sprogo padariniai nėra žinomi, būtina numatyti technines galimybes padidinti pavojingas zonas apie šį užtaisą. Jeigu pasireiškę vienu metu nurodyti parametrai yra didesni negu trotilo užtaiso, pavojingų zonų dydžiai apie šį užtaisą didinami didžiausiu santykiu, kuriuo tiriamo užtaiso parametras yra didesnis už trotilo užtaiso atitinkamą parametą.

17. Pavojingos zonos sumažinamos, jeigu aplinkos sąlygos mažina galimo sprogo keliamą pavojų, pvz., yra didelis žemės paviršiaus lygių skirtumas, gausi augmenija, naudojami efektyvūs ekranai, apsauginės sienos, pylimai, tarp užtvarų pripilama purios medžiagos, naudojami sprogo energiją sugeriantys ar nukreipiantys įrenginiai. Pavojingos zonos didinamos, jei yra sąlygų, didinančių sprogo keliamą pavojų, pvz., didelis sprogmėnų kiekis saugomas uždarose patalpose, sprogmėnų gamybos ar naudojimo pastatai yra tranšėjoje, tarp pylimų ar slėnio gilumoje, žemės paviršiaus reljefas palankus sprogo bangą sustiprinantiems atspindžiams.

18. Požeminiuose sandėliuose, taip pat pastatuose, kurie iš išorės yra apipilti žeme, visas patalpų tūris laikomas pavojinga zona. Tokiose patalpose laikomų bet kokių sprogstamųjų medžiagų masė negali viršyti 300 kg vienam kubiniam metrui patalpos tūrio. Jeigu pastato konstrukcijos kartu su žemės sluoksniu gali atlaikyti viduje esančių sprogmėnų sprogo poveikį, t. y. pastatas nebūtų sugriauamas, jo konstrukcijos nedeformuojamos ir neišjudinamos iš vietos, laikoma, kad teritorija apie šį pastatą yra nepavojinga zona. Tokiu pat būdu įvertinama pastato vidinių patalpų apsauga nuo išorėje esančių sprogmėnų sprogo.

19. Lengvai išgriaunamų sienų, durų ar langų apsauginis poveikis pavojingų zonų dydžiui įvertinamas apskaičiuojant erdvinius kampus, kurių viršūnės yra patalpoje esančių sprogmėnų užtaiso svorio centre, o šoniniai paviršiai apibrėžia lengvai išgriaunamų elementų kontūrus. Kuo mažesni šie erdviniai kampai, tuo didesniais atstumais nutolsta zonų ribos.

Jeigu nurodytų erdvinių kampų suma yra mažesnė negu vienas steradianas, zonas nusakantys spinduliai, palyginti su apskaičiuotais pagal sprogmėnų kategorijas ir mases, didinami:

19.1. R_1 ir R_2 , nusakantys zonas Z_1 ir Z_2 , didinami 3 kartus;

19.2. R_3 , nusakantis zoną Z_3 , didinamas 2,5 karto;

19.3. R_4 , nusakantis zoną Z_4 , didinamas 2 kartus.

20. Lengvai numetamo stogo apsauginis poveikis yra skirtingas skirtingoms sprogmenų kategorijoms. Kadangi toks stogas sustabdo tik nedidelės masės elementų išsviedimą, jis negali efektyviai apsaugoti nuo 1.2 kategorijos sprogmenų sprogimo. Pastatuose, kuriuose laikomi kitų kategorijų sprogmenys, toks stogas sumažina pavojingų zonų apie pastatą dydžius, tačiau sumažinimo koeficientai turi būti nustatomi kiekvienu konkrečiu atveju atliekant darbų saugos analizę.

21. Apsauginiai pylimai ir sienos efektyvūs tik tokiu atveju, jeigu jie nesugriūdami, nepramušami ir nedeformuojami atlaiko jais apjuosto ploto viduje esančių sprogmenų sprogimą. Pylimo ketera arba sienos viršus turi būti ne mažiau kaip 2 m iškilęs virš sprogmens (sprogmenų rietuvės) aukščiausio taško nuo žemės paviršiaus. Kateros plotis viršuje turi būti ne mažesnis kaip 1 m, pagrindo plotį apačioje lemia grunto, iš kurio supiltas pylimas, byrėjimo kampas. Apsaugant pylimu pastatus, kuriuose yra sprogmenys, atstumas nuo pastato sienų iki pylimo apatinio krašto turi būti ne mažesnis kaip 1 m. Jeigu apsauginiame pylime padaromas tarpas įvažiavimui, priešais šį tarpą turi būti supilamas tokio pat aukščio papildomas pylimas, nuo pagrindinio nutolęs (matuojant prie pagrindo) 4 m. Papildomo pylimo ilgis turi būti toks, kad tiesė, pravedta pro įvažiavimo tarpą nuo pastato ar sprogmenų rietuvės, esančių už apsauginio pylimo, bet kurio taško iki papildomo pylimo kitos galo eitų per apsauginio pylimo keterą.

Jeigu saugomas objektas yra už apsauginio pylimo ar sienos, skaičiuotinos pavojingų zonų ribos gali būti sumažintos iki 2 kartų. Jeigu minėtas objektas yra tranšėjoje, tarp pylimų ar slėnio gilumoje, pavojingų zonų ribos turi būti padidintos 2 kartus. Jeigu apsauginis pylimas, esantis tik vienoje pusėje, yra nutolęs nuo sprogmens atstumu R arba mažiau, pavojingų zonų ribos priešinga

²
apsauginiam pylimui kryptimi turi būti padidintos 2 kartus.

DARBO VIETŲ ĮVERTINIMO APRAŠAS

1. Pastatai ir statiniai yra klasifikuojami pagal jų saugojimą nuo sprogo sprogmenų gamybos darbo vietoje poveikio. Pačios darbo vietos, kuriose gaminami ar naudojami sprogmenys, kartu su priėjimais prie jų ir šalia esančiais pagalbinais įrenginiais žymimos **a**. Statinių

0

klasifikacija nurodyta 1 lentelėje.

1 lentelė. Statinių klasifikacija

Statinių rūšis	Kiekvienos statinių kategorijos charakteristikos	Kategorijos žymuo
a) Sprogmenų gamybos įmonės viduje esantys statiniai ir įrenginiai	Sprogieji pastatai (dirbtuvės, cechai, sandėliai, saugyklos) ir jų privažiavimo keliai bei šalia a esantys papildomi statiniai. 0 Sprogieji pastatai, nepriklausantys a kategorijai. Vidaus keliai. 1 Nesprogieji pastatai ir patalpos.	a 1 a 2 a 3
b) Už įmonės ribų esantys keliai	Keliai, kur eismas nelabai intensyvus ir sudaro 200 ar mažiau automobilių per dieną. Keliai, kuriuose eismas gana intensyvus ir sudaro nuo 200 iki 2 000 automobilių per dieną. Keliai, kuriuose eismas labai intensyvus ir sudaro 2 000 arba daugiau automobilių per dieną.	b 1 b 2 b 3
c) Už įmonės ribų esantys statiniai ir įrenginiai	Negyvenami ir retai lankomi pastatai (sodo nameliai, žemės ūkio produktų sandėliai ir pan.). Gyvenamieji ar lankomi pastatai, susiję su įmone, vienkiemiai. Pramoninės, komercinės ar žemės ūkio paskirties pastatai arba gyvenamos ar lankomos patalpos, nebūtinai susijusios su įmone. Nepožeminiai vandens tiekimo ir skirstymo ar elektros tiekimo įrenginiai, tokie kaip aukštos ir vidutinės įtampos elektros tinklai, degių produktų rezervuarai ir vamzdynai, pneumatinės energijos gamybos ir perdavimo įrengimai ir kt. Žmonių susibūrimų vietos (stadionai, bažnyčios, turgūs, mokyklos, ligoninės ir kt.), tankiai apgyvendinti rajonai, daugiaaukščiai pastatai arba pastatai, sudarantys sieną.	c 1 c 2 c 3 c 4

2. Leidžiami darbo vietų, pastatų ir statinių išdėstymo variantai įvairiose pavojingumo zonose pagal nelaimingo atsitikimo statinyje tikimybės laipsnį nurodyti 2 lentelėje.

2 lentelė. Pastatų ir statinių išdėstymas

Pavojingos zonos	Nelaimingo atsitikimo tikimybė				
	P 1	P 2	P 3	P 4	P 5
Z 1	a 0	a 0	a * 0	a ** 0	a *** 0

Z_2	a_1 a_2	a_1 a_2^*	a_1	a_1^*	a_1^{**}
Z_3	a, b, c $1 \ 1 \ 1$ a_2 a_3	a, b, c $1 \ 1 \ 1$ a_2	a_1 a_2	a_1	a_1^*
Z_4	a, b, c $1 \ 1 \ 1$ a, b, c $2 \ 2 \ 2$ a_3	a, b, c $1 \ 1 \ 1$ a, b, c $2 \ 2 \ 2$ a_3	a, b, c $1 \ 1 \ 1$ a_2	a_1 a_2	a_1
Z_5	a, b, c $1 \ 1 \ 1$ a, b, c $2 \ 2 \ 2$ a, b, c $3 \ 3 \ 3$	a, b, c $1 \ 1 \ 1$ a, b, c $2 \ 2 \ 2$ a, b, c $3 \ 3 \ 3$	a, b, c $1 \ 1 \ 1$ a, b, c $2 \ 2 \ 2$ a, b, c $3 \ 3 \ 3$	a, b, c $1 \ 1 \ 1$ a, b, c $2 \ 2 \ 2$ a, b, c $3 \ 3 \ 3$	a, b, c $1 \ 1 \ 1$ a, b, c $2 \ 2 \ 2$ a, b $3 \ 3$

3. Darbo vietose, atitinkančiose 2 lentelėje pažymėtas ženklą „*“ sąlygas, konkrečiam statiniui, pastatui ar įrenginiui nurodytomis pavojingomis sąlygomis visą normalios trukmės darbo dieną negali dirbti daugiau kaip 10 proc. jų funkcionavimui užtikrinti būtino personalo.

4. Darbo vietose, atitinkančiose 2 lentelėje pažymėtas ženklą „**“ sąlygas, vykstant gamybiniam procesui negali būti nė vieno žmogaus.

5. Darbo vietoje a_0 , kurioje nelaimingo atsitikimo tikimybė yra didesnė negu P_1 , vienu metu esančių žmonių skaičius negali viršyti 5.

6. Jeigu darbo vietose a_0^* , atitinkančiose sąlygas $Z_1 P_3$, ir darbo vietose a_0^{**} , atitinkančiose sąlygas $Z_1 P_4$, nustatoma, kad jose pasireiškia išankstiniai avarijos ar sprogo požymiai, pavyzdžiui, neįprastas kvapas ar triukšmas, didėjanti temperatūra, būdingi dūmai, iš kurių galima tvirtai nustatyti netrukus įvyksiant avariją, tačiau yra laiko visam personalui pasišalinti iš pavojingos zonos, tokias darbo vietas galima klasifikuoti atitinkamai kaip a_0 ir a_0^* .

$0 \quad 0$

BENDRIEJI ATITIKTIES DEKLARACIJOS REIKALAVIMAI

1. Atitikties deklaracijoje turi būti nurodyta:
 - 1.1. deklaracijos numeris (gamintojas gali pasirinkti, ar atitikties deklaracijai suteikti numerį);
 - 1.2. gaminio, tipo ar serijos numeris;
 - 1.3. gamintojo ir, jei taikytina, jo įgaliotojo atstovo pavadinimas ir adresas;
 - 1.4. deklaracijoje pažymima, kad gamintojas prisiima visą atsakomybę;
 - 1.5. gaminio identifikavimo ženklas, pagal kurį jį galima atsekti;
 - 1.6. šių reikalavimų 1.5 papunktyje nurodytas deklaracijos objektas turi atitikti susijusius derinamuosius Europos Sąjungos teisės aktus;
 - 1.7. nuorodos taikytų darnųjų standartų arba kitų techninių specifikacijų, pagal kurias buvo deklaruota atitiktis;
 - 1.8. atitiktį tikrinusios ir sertifikatą išdavusios paskelbtosios (notifikuotosios) įstaigos pavadinimas, numeris ir turėtų būti aprašytas šios įstaigos dalyvavimas atitikties įvertinimo procese;
 - 1.9. kas ir kieno vardu pasirašė (vardas, pavardė, pareigos);
 - 1.10. atitikties deklaracijos išdavimo data ir vieta.
 2. Atitikties deklaracija turi būti parengta valstybine kalba.
-

SERTIFIKAVIMO IR KONTROLĖS ĮSTAIGŲ IR BANDYMŲ LABORATORIJŲ BENDRIEJI REIKALAVIMAI

1. Sertifikavimo įstaigos, kontrolės įstaigos ir bandymų laboratorijos, kurias paskelbia (notifikuoja) arba paskiria valstybės institucija, privalo atitikti šiuos minimalius reikalavimus:

1.1. įstaiga, jos direktorius ir personalas, atsakingas už patikros bandymus, negali būti sprogmenų, kuriuos jie tikrina, projektuotojai, gamintojai, tiekėjai, montuotojai, pirkėjai, savininkai, naudotojai ar prižiūrėtojai, arba vienos iš šių šalių įgaliotieji atstovai. Jie negali nei tiesiogiai, nei kaip įgaliotieji atstovai dalyvauti projektuojant, gaminant, parduodant, montuojant ir naudojant, prižiūrint tokius gaminius. Jie nesiima jokios veiklos, kuri prieštarautų jų sprendimo, susijusio su atitikties vertinimo veikla, nepriklausomumui ar sąžiningumui, tai visų pirma taikoma konsultavimo paslaugoms. Tai netrukdo gamintojui ir įstaigai keisti techninę informaciją;

1.2. įstaiga ir jos personalas privalo atlikti patikros bandymus laikydamiesi aukščiausių profesinio sąžiningumo ir techninės kompetencijos principų, jie neturi priklausyti nuo patikrinimo rezultatais suinteresuotų asmenų ar asmenų grupių spaudimo ar skatinimo, ypač finansinio, kuris gali daryti įtaką jų sprendimams ar kontrolės rezultatams;

1.3. įstaiga turi personalą ir įrenginius, reikalingus administraciniams ir techniniams uždaviniams, susijusiems su patikrinimu dėl tinkamo atlikimo, ji privalo turėti galimybę naudotis įranga, reikalinga specialiems tyrimams atlikti.

2. Atsakingas už tikrinimą personalas privalo:

2.1. būti įgijęs tinkamą techninį ir profesinį parengtumą;

2.2. gerai išmanyti atliekamų bandymų reikalavimus ir turėti jų atlikimo patirties;

2.3. sugebėti parengti sertifikatus, protokolus ir ataskaitas, reikalingus atliktiems bandymams patvirtinti.

3. Būtina užtikrinti personalo, kuris yra įpareigotas atlikti patikrinimus, ir jų vadovų nešališkumą. Jo atlyginimas neturi priklausyti nuo atliktų patikrinimų skaičiaus ar rezultatų.

4. Įstaiga privalo sudaryti civilinės atsakomybės draudimo sutartį, išskyrus atvejus, kai pagal nacionalinę teisę atsakomybę prisiima valstybė arba už bandymus yra tiesiogiai atsakinga valstybė narė.

5. Įstaigos personalas privalo išlaikyti profesines paslaptis, kurias jis sužinojo vykdydamas savo užduotis pagal Lietuvos Respublikos atitikties įvertinimo įstatymą arba jį įgyvendinančių teisės aktų nuostatas (išskyrus tuos atvejus, kai jis tą informaciją teikia valstybės, kurioje vykdo veiklą, kompetentingoms administracinėms institucijoms).

Ar šios įstaigos atitinka reikalavimus, turi periodiškai tikrinti jas skelbianti (notifikuojanti) arba skirianti valstybės kompetentinga institucija.

Pakeitimai:

1.

Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Įsakymas

Nr. [5-V-144](#), 2021-02-22, paskelbta TAR 2021-02-22, i. k. 2021-03316

Dėl Lietuvos policijos generalinio komisaro 2016 m. gruodžio 23 d. įsakymo Nr. 5-V-1089 „Dėl Sprogmenų gamybos saugos, atitikties vertinimo ir sprogmenų techninių dokumentų suderinimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo